

Programma › program

Welkom	› 3
Programma	› 4
Introductie	› 7
Kaija Saariaho: een zelfportret	› 10
Achtergrondinformatie Kaija Saariaho	› 15
Programmatoelichtingen	› 16
Tentoonstellingen	› 33
Educatie	› 35
Artiesten	› 36

Colofon
 Artistiek leider *Christian Karlsen*
 Zakelijk directeur *Okke Westdoop*
 Projectleiding *Jolanda de Heus*
 Productie New European Ensemble *Ryanne Hofman, Arthur Benschop*
 Publiciteit *Marleen Leroy*
 Projectleiding Educatie *Krista te Brake*

Het Saariaho Festival Den Haag is een initiatief van:
*het New European Ensemble in samenwerking met het Residentie Orkest,
 Dag in de Branding, het Koninklijk Conservatorium en de Dr Anton Philipszaal.
 Stichting New European Ensemble*
 Voorzitter *Kees Meeuwssen*
 Secretaris *Peter van der Leeuw*
 Penningmeester *Kirstin Horn*

Saariaho festival The Hague 2011

Inhoudsopgave

Saariaho festival Den Haag 2011

Welkom

Geacht Publiek,

Het is mij een groot plezier om u bij het Saariaho Festival Den Haag te mogen ontvangen. Zelf heb ik altijd een verwantschap gevoeld met de muziek van Kaija Saariaho en ik ben erg blij dat we haar voor dit speciale festival persoonlijk mogen verwelkomen. Wij hopen dat dit festival een prachtige expositie zal worden van vele facetten uit het artistieke oeuvre van Kaija Saariaho. Op het programma staan nagenoeg al haar werken voor groot ensemble en een grote selectie van haar belangrijkste orkest- en kamermuziekstukken. Het festival onderstreept de belangrijke connectie tussen de muziek van Kaija Saariaho en de visuele kunsten met tentoonstellingen in het Theater aan het Spui en in de Atrium van het stadhuis van Den Haag.

De muziek van Kaija Saariaho heb ik op vijftienjarige leeftijd leren kennen. Ik raakte betoverd door de schoonheid en de dramatiek die erin verscholen is en had het gevoel dat de tijd stopte. Deze introverte muziek lijkt constant op zoek te zijn naar een manier om de mysteries van het menselijke leven uit te drukken. Kaija Saariaho verzamelt inspiratie uit allerlei verschillende bronnen: licht, de natuur, de sterrenhemel en poëzie. Vanaf mijn eerste kennismaking ben ik door haar muziek gegrepen.

De reis die we ondernemen om deze mystieke, warme en intieme muziek te ontdekken belooft veelzijdig en vol diepgang te zijn. Ik ben blij dat u deze reis met ons deelt en hoop dat u zich zult laten meevoeren door de poëzie van deze muziek die tot de meest betoverende van onze tijd hoort.

Dear Audience,

It is with a great sense of excitement that I welcome you to the Saariaho Festival Den Haag. I have felt a close connection to Kaija Saariaho's music for a long time and am therefore thrilled that she will be here for this special portrait festival. We hope that this festival will be a marvelous exhibition encompassing the many facets of Kaija Saariaho's rich artistic output. Not only will the festival feature all of her works for large ensemble and many of her most important orchestral and chamber works but it will also explore her lifelong association with the visual arts in two exhibitions at Theater aan het Spui and in the Atrium of The Hague's city hall.

I first became acquainted with Kaija Saariaho's music when I was about fifteen. I was utterly spellbound by the hypnotizing world of beauty and drama it evoked. It felt as if time had stopped. This introspective music seemed to be constantly searching and exploring, as if trying to find expression for some of the deepest mysteries of human existence. Kaija Saariaho draws inspiration from myriad sources such as light, nature, the night sky and poetry. Her music has captivated me continually since my initial encounter.

The journey we are taking in exploring this deeply mystical and warmly intimate music promises to be rich and rewarding. I am happy that you are sharing it with us and hope you will also be touched by the poetic expression of some of the most spellbinding music of our time.

Christian Karlsen
 Artistic Director
 Saariaho Festival Den Haag
 New European Ensemble

Donderdag 6 oktober

20.15 › Dr Anton Philipszaal
'Solar' Openingsconcert

Kaija Saariaho

Notes on Light celloconcert
Fall en *Aer** uit het ballet *Maa*

Karol Szymanowski (1882-1937)

Stopiewnie op. 46b

Kaija Saariaho

*Solar**
*Nederlandse première

New European Ensemble

Christian Karlsen, dirigent
Willem Stam, cello
Keren Motseri, sopraan
Anton Sie, harp

Na afloop van het concert

In gesprek met componiste Kaija Saariaho en Christian Karlsen, artistiek leider van het festival in Studio III

Vrijdag 7 oktober

20.15 › Dr Anton Philipszaal
'Aurora'

Kaija Saariaho

Grammaire des rêves
Lichtbogen

Maurice Ravel (1875-1937)

Trois poèmes de Stéphane Mallarmé

Kaija Saariaho

Graal théâtre, vioolconcert

New European Ensemble

Christian Karlsen, dirigent
Petteri Iivonen, viool
Keren Motseri, sopraan
Carina Vinke, alt

Voorafgaande aan het concert om 19.00

Presentatie composities van het educatieproject

Na afloop van het concert

In gesprek met componiste Kaija Saariaho en Christian Karlsen, artistiek leider van het festival in Foyer Fonds 1818

Programma

Saariaho festival The Hague 2011

Saariaho festival Den Haag 2011

Zaterdag 8 oktober

12.00 › Korzo Theater

Kaija Saariaho

Spins and Spells
Sept papillons
Cloud Trio

Studenten NJO Summer Academy en Koninklijk Conservatorium

521 Dag in de Branding
Festival voor
Nieuwe Muziek

14.00 › Koninklijk
Conservatorium

Kaija Saariaho

Six Japanese Gardens
Noa Noa
Terrestre
Trois rivières
Dolce Tormento
Terrestre

Studenten NJO Summer Academy en Koninklijk Conservatorium

15.30 › Korzo Theater

Kaija Saariaho

Neiges
Quatre instants
*Amers**

*Nederlandse première

New European Ensemble

Christian Karlsen, dirigent
Willem Stam, cello
Roswitha Bergmann, sopraan
Tomoko Mukaiyama, piano
Celloklas Koninklijk Conservatorium o.l.v. Michel Strauss

17.00 › Paard van Troje

Peter Broderick

Daydreaming, pianorecital

19.30 › Koninklijk
Conservatorium

Concertinleiding door componiste Kaija Saariaho en Christian Karlsen, artistiek leider van het festival

20.15 › Koninklijk
Conservatorium
'Hommage aan
Kaija Saariaho'

Martijn Padding (geb. 1956)

Kier

Kaija Saariaho

L'aile du songe, fluitconcert

Diderik Wagenaar (geb. 1946)

Preludio all'infinito

Kaija Saariaho

*Orion**

*Nederlandse première

Residentie Orkest

Franck Ollu, dirigent
Martine van der Loo, fluit

22.30 › Koninklijk
Conservatorium

Afterparty, live elektronica improvisatie door Younes Riad

Special events

Disintegration

Woensdag 28 september
t/m vrijdag 14 oktober
Stadhuis Den Haag, Atrium

Video-Lichtinstallatie geïnspireerd op het stuk **Lichtbogen** van Saariaho ontwikkeld door kunstenaars Merlijn van Eijk en Lorraine Hays i.s.m. leerlingen van Haagse basisscholen.

Nox Borealis

Woensdag 28 september
t/m zaterdag 8 oktober
Theater aan het Spui

Nox Borealis is gebaseerd op het stuk **Lichtbogen** van Kaija Saariaho, wat ook centraal staat in de educatiewerkshops. Na een reis naar Lapland waar Kaija Saariaho de spectaculaire noorderlichten had gezien schreef zij Lichtbogen om deze ervaring in klank weer te geven. Voor het Lüzern Festival creëerde de kunstenaar de multimedia-installatie **Nox Borealis** waarbij hij een verbinding legt tussen de beeldende muziek van Kaija Saariaho en fraaie beelden van de noorderlichten.

Compositiemasterclass

Vrijdag 7 oktober
11.45 › Koninklijk Conservatorium

Openbare compositiemasterclass door Kaija Saariaho

Presentatie Educatieproject

Vrijdag 7 oktober
19.00 › Dr Anton Philipszaal

Muzikale presentaties van leerlingen die op de compositie **Lichtbogen** van Saariaho eigen composities hebben gemaakt tijdens workshops op school.

Introductie Kaija Saariaho

Saariaho festival | The Hague 2011

Saariaho festival | Den Haag 2011

De muziek van de Finse componiste Kaija Saariaho (geb. 1952) heeft een wereldwijde impact. Dat haar werken in Nederland tot op heden te weinig werden uitgevoerd was mede aanleiding voor het New European Ensemble om een festival te organiseren rondom haar muziek. Kaija Saariaho komt op uitnodiging van het ensemble naar Den Haag. In de programmering is een groot deel van het oeuvre van Kaija Saariaho opgenomen. Gedurende drie dagen vertolken het Residentie Orkest, het New European Ensemble en studenten van het Koninklijk Conservatorium en de NJO Summer Academy tal van haar werken. Daarnaast zijn er zowel in het Atrium van het stadhuis in Den Haag als in de foyer van het Theater aan het Spui tentoonstellingen te bezichtigen met

For three decades now Finnish composer Kaija Saariaho's music has been making waves across the globe. Despite her international reputation her works have been performed only too infrequently in the Netherlands. This is one of the reasons the New European Ensemble opted to organize a major festival showcasing her music in The Hague. The ensemble is delighted that Kaija Saariaho has accepted our invitation to join us for this three-day portrait festival. The Residentie Orkest (Hague Philharmonic), the New European Ensemble and students from the Royal Conservatoire and the NJO Summer Academy will perform a sizeable part of her oeuvre during the festival. There are also two visual art exhibits on display in the Atrium at

visuele kunst geïnspireerd op de muziek van Saariaho.

De muziek van Kaija Saariaho kenmerkt zich door een rijkdom aan timbres. Dit als gevolg van haar jarenlange experimenten met akoestische en elektronische klanken op het prestigieuze IRCAM (Institute de Recherche et Coordination Acoustique/Musique) in Parijs. Spectrale harmonie speelt ook een grote rol in haar werk. Spectrale akkoorden worden geconstrueerd uit de harmonieën die van nature voorkomen in de boventonenreeks. Deze hebben vaak een schemerig, bijna wereldvreemd karakter.

Deze compositietechnieken staan altijd in dienst van de noodzaak om ideeën, beelden en emoties over te dragen. De overvloed aan inspiratiebronnen die Kaija Saariaho tot het componeren hebben aangezet zijn lastig samen te vatten. De natuur, visuele kunst, mythologie en de wetenschap maken er onder andere deel van uit. In de programmering van het festival vormen de onderwerpen identiteit en natuur een rode draad. De verbinding van de muziek van Saariaho met de rauwe Scandinavische natuur komt helder naar voren. De werken **Lichtbogen**, **Notes on Light** en **Solar** omschrijven op een persoonlijke wijze natuurfenomenen. Het is alsof de structuur van de natuur zelf tot muzikale klanken is vertaald. Saariaho probeert de menselijke ervaring van de natuur -de bewondering, het ontzag en de tederheid- te omvatten. Dit leidt tot een bijna spirituele greep op een menselijke verbinding met de ecologische en kosmische processen om ons heen.

Naast tijd en plaats, is de relatie van de mens tot de natuur ook gebonden aan een culturele achtergrond en omgeving. De stilte van de Finse natuur is van grote invloed geweest op

The Hague city hall and in the foyer of Theater aan het Spui, both inspired by Saariaho's music.

One of the most recognizable features of Kaija Saariaho's music is its richness in timbre. Years of experimentation at the prestigious IRCAM (Institute de Recherche et Coordination Acoustique/Musique) institute in Paris have helped the composer gain a wealth of tools and techniques for writing with a rich color palette. Spectral harmony also plays an important role in her work. Spectral chords are constructed from harmonies composed of overtones from the natural overtone series. These harmonies often have a hazy and mysterious character.

The aforementioned compositional tools are always utilized to serve ideas, images and emotions stemming from a deep-seeded need to communicate with the listener. The myriad sources of inspiration that have influenced Kaija Saariaho's work are difficult to summarize. Nature, visual art, mythology and the sciences are all important influences. Identity and nature are the two main themes of the festival program. The connections between Saariaho's music and the powerful phenomena of Scandinavian wilderness are ever present. **Lichtbogen**, **Notes on Light** and **Solar** are personal responses to natural phenomena. They are pieces conceived such that a metamorphosis takes place transmuting the structure of natural events into musical sounds. This music also encompasses facets of our own human experience of the natural world reveling in a sense of both admiration and awe at our natural environment. One could describe this as an attempt to instill in us an almost spiritual connection with the ecological and cosmic processes around us.

The relationship between humanity and nature is naturally bound by a time and a place as

Saariaho festival | The Hague 2011

Saariaho festival | Den Haag 2011

de componiste. Kaija Saariaho geboren in Finland en woonachtig in Parijs, raakte ook geïnteresseerd in het onderwerp identiteit. In de gedichten van de in Guadeloupe geboren en Nobelprijs winnende Franse schrijver Saint-John Perse staat de kruising tussen culturele beschavingen en natuurbeleving centraal. Zijn gedichten waren de inspiratiebron voor het celloconcert **Amers**, het cello-octet **Neiges** en het fluitconcert **L'aile du songe**. De stukken **Fall** en **Aer** komen uit het ballet **Maa**, dat aarde of land betekent. Dit werk brengt maatschappelijke omgeving en natuurbeleving samen. Van groot belang is de samenwerking tussen Kaija Saariaho en de Franse schrijver Amin Maalouf. De gedichten van **Quatre instants** zijn van zijn hand. Maalouf schreef de libretti voor de opera's van Kaija Saariaho maar ook het spraakmakende boek *Les Identités meurtrières* over de betekenis van culturele en individuele identiteit in de moderne wereld en de conflicten die hieruit voortvloeien.

well as a cultural context. The calm quiet of the Finnish wilderness strongly impacted the composer. Kaija Saariaho as a Finnish national living in Paris came naturally to the subject of identity. The poems by the Nobel prize winning French poet Saint-John Perse who was born in Guadeloupe are in many ways an exploration of the intersection of culture and civilization with human experience of the natural world. His poems inspired the cello concerto **Amers**, the cello octet **Neiges** and the flute concerto **L'aile du songe**. The pieces **Fall** and **Aer** are movements from the ballet **Maa** which means world or country. This piece encompasses both socio-cultural elements as well as exploring human relationships with nature. Kaija Saariaho's partnership with the French/Lebanese author Amin Maalouf has been very influential in her work. The poems in the song cycle **Quatre instants** are by Maalouf who wrote the libretti for Saariaho's operas as well as the important non-fiction work *On Identity* about cultural and individual identity in the modern world.

*‘De kunsten als
communicatiemiddel
zijn belangrijker
dan ooit’*

Saariaho festival The Hague 2011

Kaija Saariaho; een zelfportret

Kaija Saariaho, de zacht sprekende en bedachtzame Finse componiste, is nu al ruim dertig jaar aan het componeren. In de jaren tachtig brak ze internationaal door. Naast de talloze opdrachtwerken voor beroemde orkesten en operahuizen heeft ze ook vele prijzen in de wacht gesleept. Ondanks alle internationale erkenning is ze nog altijd ingetogen van aard net zoals de vaak contemplatieve muziek die ze schrijft.

“Of mijn relatie tot het componeren zich heeft ontwikkeld? Ik denk niet veel. Toen ik de benodigde technieken beheerste en genoeg zelfvertrouwen had ben ik gaan componeren. Nu dertig jaar later heb ik veel meer ervaring zodat het werk minder moeilijk is dan vroeger. Het componeren blijft altijd vol uitdagingen en in elke periode van het leven zijn de uitdagingen weer anders. Tot op de dag van vandaag zijn de uitdagingen het vernieuwen van mijn taal en het behouden van mijn passie. Het kiezen van de juiste opdrachten is ook een lastige taak. Ik ga altijd op zoek naar de opdrachten die passen bij de muziek die ik wil gaan schrijven. Ik moet bijvoorbeeld zeer voorzichtig zijn in het schrijven van symfonische stukken. Ik denk dat het niemand ten goede komt als ik het ene na het andere orkestwerk produceer. Ik moet daartussen tijd hebben om me op ander muziek te richten.”

Saariaho schrijft de laatste jaren veel kamer-muziek en ensemblewerken. Of ze altijd hetzelfde gevoel koestert voor het componeren? “Ik voelde het als een betekenis voor mijn leven, het componeren is voor mij het allerbeste dat ik in dit leven kan doen. Ik denk niet dat dit gevoel bij mij is veranderd.”

Over haar achtergrond zegt ze: “Ik kom uit een eenvoudige familie. Mijn ouders kwamen van het platteland en ontmoetten elkaar in Helsinki.

Zij waren bescheiden personen. Mijn vader is een eigen zaak begonnen en tijdens mijn jeugd werd het bedrijf steeds succesvoller. Hij werkte altijd voor het bedrijf en mijn moeder verzorgde de drie kinderen, ik was de oudste. Zij hebben echter geen relatie met kunst of muziek. Ze hebben mij op de Rudolf Steiner school gezet omdat ik zo veel van tekenen hield en gevoelig was voor muziek. De muziekleraar op deze school vertelde mijn moeder dat ik een instrument moest gaan bespelen. Ik begon viool te spelen maar ik begon al snel over de piano te dromen. Ik was geïnteresseerd in harmonie. Muziek was altijd mijn eigen ding. Dit had goede en slechte kanten; optreden in het openbaar was voor mij bijvoorbeeld een nachtmerrie. Ze namen me nooit mee naar concerten. Maar in Finland konden kinderen zich destijds heel vrij bewegen en ben ik op elfjarige leeftijd begonnen met het bezoeken van concerten. Toen ik later bij mijn ouders aankondigde dat ik componiste wilde worden was mijn vader niet blij. Ik paste totaal niet in het plaatje dat hij zich bij een componist voorstelde. Als ik nu terugblik denk ik dat hij erg bezorgd moet zijn geweest. Toentertijd was het gewoon pijnlijk. Ik heb tijdelijk geen contact gehad met mijn ouders. Ik vond het jammer dat ik niet werd ondersteund.”

Een groot obstakel voor de jonge Kaija Saariaho om componiste te worden was simpelweg het feit dat ze als vrouw wilde toetreden tot een kunstwereld die louter werd gedomineerd door mannen. “Finland is een egalitair land. Maar wat componeren betreft was iedereen het erover eens dat vrouwen dat niet deden. Vrouwen zouden het vermogen niet bezitten om abstract te denken, of er zouden zelfs hormonale obstakels zijn. Er waren leraren die mij weigerden les te geven. Het was voor mij allemaal heel persoonlijk. Omdat ik ook geen geweldige

Saariaho festival Den Haag 2011

muzikant was dacht ik dat ik misschien ook het talent niet had om te kunnen componeren. Ik had op een gegeven moment uitgesloten dat ik het zou kunnen. Na een tijd begon ik wanhopig te worden en ik voelde dat mijn

'Ik vind het heel normaal om natuurlijke geluiden te gebruiken, het zijn de mooiste geluiden die er bestaan'

leven geen betekenis had zonder het componeren. Er hebben zich incidenten voorgedaan waar ik nu om kan lachen. Toen ik eindelijk compositie ging studeren heb ik vriendschap

gesloten met mensen als Esa-Pekka Salonen en Magnus Lindberg. Dit waren weliswaar mannen maar ook jonge vooruitstrevende componisten die mij op een of andere manier tot hun cirkel hebben toegelaten. Als jonge student zijn vrienden even belangrijk als leraren. Toen ik in de klas van Paavo Heinen terecht kwam heeft hij nooit problemen gehad met het feit dat ik vrouw was."

Over haar relatie tot de emancipatiebeweging in die tijd zegt ze: "Ik had verscheidene fases. Ik heb mijn haar geknipt, ben grote sigaren gaan roken en mannenkleren gaan dragen. Ik ben altijd voor gelijkheid geweest en dat ben ik nu meer dan ooit. Ik vond het toen niet fijn dat er gediscussieerd werd over het feit dat ik een vrouwelijke componist was. Er was meer aandacht voor mij als persoon dan voor mijn muziek. Ik werd daardoor al snel een soort van 'celebrity' in Finland. Dit was voor mij oninteressant. Ik dacht: En mijn muziek dan?"

Tijdens haar studie in Duitsland is Kaija Saariaho de Franse spectrale muziek van onder anderen Gérard Grisey tegengekomen, die een belangrijk impact had op haar ontwikkeling. "Het was erg belangrijk voor mij

omdat ik toen in Darmstadt studeerde en later in Freiburg. Ik zat daar in de collegezaal en de studenten en leraren waren hun muziek aan het analyseren. Maar het ontging mij wat al die wiskundige formules op het bord uiteindelijk met de muziek die we hoorden te maken hadden. Tegelijkertijd hoorde ik voor het eerst de muziek van Tristan Murail en Gérard Grisey en ik vond het ongelooflijk hoe nieuw het klonk. Het was zo anders dan alle andere muziek in die tijd. Toen begreep ik dat ik de richting in kon slaan die ik wilde volgen. Ik had altijd de wil om voor de oren te schrijven in plaats van gecompliceerde partituren te produceren die alleen mijn collega's konden lezen."

Kort daarna begon Saariaho in Parijs te studeren. "Ik hoorde van Gérard (Grisey red.) en Tristan (Murail) dat zij op het IRCAM (*Institut de Recherche et Coördination Acoustique/ Musique*) werkten en dat daar middelen waren om instrumentale geluiden te analyseren. Ik was geïnteresseerd in allerlei verschillende klanken en wilde meer over geluid weten. Het werk dat ik van hen hoorde overtuigde me om me bij het IRCAM in te schrijven. Ik werd aangenomen voor een cursus van zes weken en heb kennis gemaakt met de technologische uitrusting. Deze cursus was zo succesvol dat ik uiteindelijk gevraagd werd om daar langer te blijven. Ik heb dus mijn compositiediploma in Freiburg gehaald en ben tegelijkertijd bij het IRCAM aan het werk geweest."

Sinds die tijd woont Kaija Saariaho in Parijs. Ze vertelt over de verschillen tussen Parijs en Helsinki. "Het zijn twee steden die enorm van elkaar verschillen. Parijs is slordig en controversieel. Er zijn veel verschillende dingen die naast elkaar bestaan. Dit resulteert soms in harde polemiek, maar poëzie is hier ook mogelijk. Finland is tot nu toe heel uniform. De cultuur is jong en het tempo van het leven

is kalm. Hier in Parijs is het absoluut te snel. In Finland denken mensen altijd na voor dat ze praten. In Frankrijk denken en spreken mensen tegelijkertijd." Ze lacht. "De twee landen zijn zo contrasterend; het is een bevredigende combinatie."

'Vrouwen zouden het vermogen niet bezitten om abstract te denken, of er zouden zelfs hormonale obstakels zijn.'

Na zoveel jaren in Frankrijk te hebben gewoond zegt Saariaho nog steeds: "Ik voel mezelf niet Frans maar wel thuis in Frankrijk. Misschien ben ik 'Parisienne' maar de Franse cultuur

verschilt erg van de mijne. Ik was al volwassen toen ik hier kwam wonen. Bepaalde dingen gaan mijn systeem gewoon niet meer in. Mijn kinderen zijn Fins en Frans. Ik zie het verschil; zij zijn wel Frans."

Ze somt op wat haar tot schrijven aanzet. "Er zijn veel invloeden van buitenaf. Een moment in de natuur, een geweldige schilder, een concert of een uitvoerend musicus kunnen zeer inspirerend zijn. Maar dit zijn eigenlijk extra's. Uiteindelijk denk ik dat de echte inspiratie tijdens het schrijven plaatsvindt. Soms gaat het schrijven erg moeilijk. Maar dan vind je de oplossing en voel je je daar goed over. Alsof je op een gegeven moment weer in de muziek komt en beseft dat het precies zo moet zijn en niet anders. Dat zijn de grote momenten van inspiratie."

Wanneer men een snelle blik op de titels van de composities van Kaija Saariaho werpt ziet men veelal poëtische benamingen. "Het is vrij mysterieus. Ik heb zelf niet geanalyseerd hoe het zoeken naar een titel verbonden is met de muziek. Ik ben niet altijd zeker van die verbinding, zelfs als die glashelder is. Het helpt mij om het muzikale materiaal duidelijker

uit te spreken. Ik verzin geen naam voor de hele wereld maar eerder een naam die overeen komt met het stuk dat ik ga schrijven." Verzint ze dan eerst een titel vóór het componeren? "Nee, niet altijd. Maar soms kan het heel ver gaan. Dan heb ik het gevoel dat met de juiste naam het componeren makkelijker wordt. Ik snap niet waarom, het is een gecompliceerd proces."

Als een van de meest gerenommeerde componisten van vandaag heeft Kaija Saariaho een sterke visie op de rol van de kunstenaar in de maatschappij. "Ik denk dat de positie van de kunstenaar belangrijker is dan ooit omdat onze maatschappij zo mechanisch aan het worden is. Wij worden overheerst door computers en gebruiken machines tegenwoordig voor alles. Jonge mensen denken dat ze altijd in 'real time' aan het communiceren zijn met andere mensen, maar in feite worden de regels van het communiceren van bovenaf bepaald. Hun communicatie is maar gedeeltelijk. Wij zijn constant bezig nieuwe technologieën te integreren en te beheersen. Maar dit is niet de essentie van het leven, de liefde of andere belangrijke zaken. Voor alle gelegenheden is er daarentegen muziek. Muziek die moeders voor hun pasgeboren baby's zingen, muziek voor begrafenissen. We vragen niet naar de betekenis van deze muziek. Alles hangt van creativiteit af. Vandaag moet er muziek zijn die nooit van tevoren heeft bestaan. Het moet gehoord worden en het is belangrijk, zelfs voor degenen die daar niet van houden, dat er totaal verschillende dingen in diverse domeinen kunnen worden uitgevonden. Het is cruciaal voor de toekomst van de mens om ook ons emotioneel intellect te ontwikkelen in alle rijkdom van de mensheid. Ik denk dat het voor kinderen belangrijk is om manuele vaardigheden te beheersen, om te voelen met de vingertoppen, om voorwerpen te ruiken. Ik denk ook dat de kunsten als

communicatiemiddel belangrijker zijn dan ooit tevoren.”

Het New European Ensemble speelt vrijwel alle ensemblewerken van Kaija Saariaho tijdens het driedaagse festival. Over het componeren voor ensemble zegt ze: “Ik heb eigenlijk niet zoveel muziek voor ensemble geschreven. Misschien niet zoveel als ik had moeten schrijven. In de jaren tachtig waren er vele fantastische ensembles. Een aantal daarvan bestaan nog, zoals Ensemble Modern of Ensemble Intercontemporain. Het ensemble werd toen gezien als het orkest van de toekomst. Het bijzondere aan ensembles is dat iedere speler een individuele rol krijgt en dat je complex kunt schrijven en niet beperkt wordt zoals bij het schrijven voor orkest. Ik heb een aantal orkeststukken geschreven waarvan ik later een ensembleversie heb gemaakt. Ensemble, kamerensemble en orkest geven verschillende effecten.” Zoals het vioolconcert *Graal théâtre* en het celloconcert *Notes on Light?* “Het is interessant want de orkestversies kunnen gezien worden als iets dat indrukwekkender is. Misschien zijn de kleuren van het orkest voller. De relatie tussen orkest en solist is traditioneler. Wat ik mooi vind aan de ensembleversies is dat je de instrumenten dieper in detail hoort en dat ze een meer individuele dialoog met de solist aangaan. Ik heb het gevoel dat de ensembleversies meer energie uitstralen.”

Een rode draad in het werk van Kaija Saariaho is het gebruik van elektronica. “Ik ben in 1978 begonnen met het werken met elektronica toen ik nog in Finland zat. Ik was als student gefrustreerd geraakt over de ruimtes waar mijn muziek werd uitgevoerd. Ik dacht na over hoe ik de muziek meer kon laten klinken zoals ik me had voorgesteld. Toen ben ik begonnen met amplificatie en reverb. Het gebruik van elektronica werd steeds meer divers. Ik werkte ook met puur elektronische muziek. Daarmee

kun je helemaal voor perfectie gaan. De enige limieten zijn je eigen tijd, creativiteit en voorstellingsvermogen. Als je die muziek dan in de concertzaal laat horen komt er niks meer bij. Maar ik begon ook de relatie met een levend musicus te missen. Daarna heb ik alleen maar in een context met live muzikanten elektronica gebruikt. Vandaag is elektronica een onderdeel van mijn orkestratie.

Het is de componiste ook niet ontgaan hoe hard er op de kunsten wordt bezuinigd. “Mijn gedachten veranderen elke dag. Natuurlijk is dit allemaal zeer alarmerend. Ik vrees dat de mensen die tegenwoordig de beslissingen nemen een nieuwe generatie technocraten zijn. Zij zien of zijn opgeleid om alleen maar cijfers te zien. Maar de mens laat zich niet tot cijfers reduceren. Hierdoor maken deze bestuurders drastische fouten.

Ze hebben geen idee hoe schadelijk dit voor de toekomst is. Wij hebben zoveel ongelukkige jonge mensen en zij creëren hiermee alleen maar meer ongelukkige jonge mensen. Het is vreselijk en ik weet ook wat er zich in Nederland afspeelt. Ik kan niet geloven dat een land dat altijd zo open en goed voor muziek is geweest zulke maatregelen neemt.”

De natuur speelt een grote rol in de muziek van Kaija Saariaho. Thematisch, maar ook compositorisch. “Ik maak gebruik van natuurgeluiden in muziek. Ik vind dit heel normaal omdat natuurgeluiden de mooiste geluiden zijn die er bestaan. Over het algemeen vind ik niet dat muziek alleen maar uit instrumentale geluiden bestaat die instrumenten voort kunnen brengen. Ik denk dat muziek ook overgaat in de wind of in vogelzang. Ik vind het heel natuurlijk en heb heel veel nagedacht over deze geluiden en hun cycli. Als kind in Finland werd ik omringd door de natuur en haar door het jaar heen veranderende akoestiek. Het is altijd een onderdeel van mijn leven geweest.”

Achtergrondinformatie

Saariaho festival The Hague 2011

Saariaho festival Den Haag 2011

Kaija Saariaho

1952 — geboren in Helsinki

1974 — studie beeldende kunsten, Universiteit voor industriële kunsten, Helsinki

1976-1981 — studie compositie met Paavo Heininen, Sibelius Academie, Helsinki

1977 — ‘Ears Open’, groep opgericht met o.a. Magnus Lindberg en Esa-Pekka Salonen

1981-1982 — verdere studie bij Brian Ferneyhough en Klaus Huber, Musikhochschule Freiburg

1981 — Invloed van Gérard Grisey en Tristan Murail op composities, ontwikkeling van textuurovergangen en klankarchitectuur binnen spectrale harmonieën

1982 — cursussen in computermuziek IRCAM, verhuist naar Parijs - ontwikkelt blijvende interesse in elektroakoestische muziek

1986 — Kranichsteiner prijs, Darmstadt

1989 — Ars Electronica prijs, Oostenrijk, residency Universiteit van San Diego

1991 — ballet *Maa* in première bij het Fins Nationaal Ballet

1999-2000 — eerste opera *L'amour de loin*, Salzburger Festspiele – begin samenwerking met Frans/Libanese schrijver Amin Maalouf en regisseur Peter Sellars, blijvende invloed van vocale muziek op haar manier van componeren

1999-2009 — opdrachtwerken voor de New York Philharmonic, Boston Symphony, Cleveland Orchestra, London Philharmonic en Berliner Philharmoniker

2005 — Pro Finlandia onderscheiding

2006 — *Oratorio La Passione de Simone* voor ‘New Crown Hope Festival’ van Peter Sellars in Wenen ook voor het Lincoln Center, Barbican Centre en Los Angeles Philharmonic

2006 — tweede opera *Adriana Mater*, Opéra Bastille

2010 — derde opera *Emilie* voor Karita Mattila

2011 — Grammy award voor beste opera opname *L'amour de loin*

2011-2012 — Composer in Residence, Carnegie Hall, New York

Donderdag 6 oktober

**20.15 › Dr Anton Philipszaal
'Solar' Openingsconcert**

Kaija Saariaho

Notes on Light celloconcert

I. Translucent, secret

II. On Fire

III. Awakening

IV. Eclipse

V. Heart of Light

~ pauze ~

Fall en *Aer** uit het ballet *Maa*

Karol Szymanowski (1882-1937)

Śtopiewnie

I. Stowisień

II. Zielone słowa

III. Święty Franciszek

IV. Kalinowe dwory

V. Wanda

Kaija Saariaho

*Solar**

* Nederlandse première

New European Ensemble

Christian Karlsen, dirigent

Willem Stam, cello

Keren Motseri, sopraan

Anton Sie, harp

Na afloop van het concert

*In gesprek met componiste Kaija Saariaho en Christian Karlsen,
artistiek leider van het festival in Studio III*

After the concert in Studio III

*Post-concert discussion with Kaija Saariaho and
Christian Karlsen, artistic director of the festival*

Programma toelichting

Saariaho festival The Hague 2011

Saariaho festival Den Haag 2011

Licht, natuur en culturele identiteit vormen een rode draad door de muziek van Kaija Saariaho. Het celloconcert **Notes on Light** uit 2006 is tekenend voor de zoektocht van Saariaho naar de relatie tussen licht en klankkleur. Het werk bestaat uit vijf delen met constant veranderende verhoudingen tussen solist en ensemble. Zo ontstaan er vele wisselwerkingen tussen de uitgesproken figuren van de cellist en de opzweepende orkestrale ensemblebegeleiding. Twee tegenovergestelde bewegingen van de kleine secunde spelen een belangrijke rol. De eerste is een glissando van de cellist tussen de toon fis en de nabijgelegen f en de tweede een interruptie daarvan in het ensemble waarbij een tegenovergestelde beweging van cis naar d wordt gemaakt. Deze bewegingen houden de overhand qua gewicht ten opzichte van de andere melodische en ritmische elementen. Aan het begin wordt het stuk ingeleid door de solist die op een verstilde wijze een geheime wereld betreedt. Het tweede deel is vurig, bezeten en vol energie. In het derde deel bouwen de solist en het ensemble samen grote gebaren op die tot het vierde deel leiden, waarin de cellist overspoeld lijkt te worden door donkere geluidsgolven uit het ensemble. De solist probeert tevergeefs de vloed te bedwingen met het stijgende-secundemotief. Uiteindelijk lukt dit en begint het vijfde deel waarin een tocht van donker naar licht wordt begonnen. De muziek begint zich steeds sterker rondom de toon fis te focussen die het kernpunt van het stijgende licht vormt. Op de laatste bladzijde van het partituur staat er een citaat uit *The Waste Land* van T.S. Elliot:

“... I could not
Speak, and my eyes failed, I was neither
Living nor dead, and I knew nothing,
Looking into the heart of light, the silence.”

Light, nature and cultural identity are reoccurring themes in Kaija Saariaho's music. The cello concerto **Notes on Light** from 2006 is emblematic in revealing the composer's exploration of the relationship between light and tone color. The work is made up of five movements containing shifting relationships between the soloist and the ensemble. There is a continual dialogue between the cellist's distinctive figures and the fiery ensemble accompaniment. Two minor second motives in contrary motion play an important role in the work. The first is a glissando in the solo cello part between f# and the lower f. The second is an interruption of the first motive that moves from c# to d. These motives supersede the importance of the other melodic and rhythmic elements in the piece. The work opens with an intimate introduction by the soloist who seems to be entering a mysterious, secretive world. The second movement is fiery, obsessive and full of energy. In the third movement the soloist and the ensemble gradually build grand gestures that lead into the fourth movement in which the soloist seems washed away by the dark waves of sound emanating from the ensemble. The soloist tries to stem the flood with the rising second motive. Finally the cellist succeeds and then the fifth movement begins a journey from dark to light. The music gradually assembles around f# which becomes the focal point of a rising wave of light. On the last page of the score there is a quote from *The Waste Land* by T.S. Elliot:

“... I could not
Speak, and my eyes failed, I was neither
Living nor dead, and I knew nothing,
Looking into the heart of light, the silence.”

The ballet **Maa** is one of the largest works in scale by Kaija Saariaho to date. Maa means 'country' or 'earth'. It was written for the ballet

Het ballet **Maa** is tot op heden qua omvang een van de grootste werken van Kaija Saariaho. **Maa** betekent ‘aarde’ of ‘land’. Het werd geschreven voor het ballet van de Finnish National Opera in 1991. Saariaho werkte samen met choreograaf Carolyn Carlson. Het ballet heeft geen concreet verhaal. In plaats daarvan wordt de nadruk gelegd op thematische oerbeelden van poorten, deuren, het betreden van nieuwe werelden en het oversteken van water. Het resultaat is een muzikaal werk vol mystiek, ingetogen gestes en poëzie. Reizen, afstand, verlangen en dromerige associaties komen naar voren. Het zesde deel **Fall** is voor harp solo, in het zevende deel komen alle zeven muzikanten samen. Timbre is van groot belang in een muzikale taal die harmonie, kleur en toonhoogte tot een breekpunt strekt. Het gaat om het manoeuvreren tussen de extremen. De klank verandert geleidelijk maar is desondanks onverbiddelijk. In **Aer** gaan de strijkerstonen geleidelijk van toonhoogte over in geruis. De fluit broemt en fluistert in een steeds opkomend vogelgezang. De harp en klavecimbel spelen aangrijpende notenreeksen die een muzikale droomwereld tevoorschijn halen. Wat opvalt aan deze muziek is de sensuele kalmte die een ingetogen gevoeligheid en bewustzijn oproept. In deze staat van bewustzijn wordt de menselijke bezinning en de relatie tot de natuur ontleed.

In 1920 schreef Karol Szymanowski “Dit is het moment om onze basis te leggen voor de toekomst. Laat onze muziek in haar Poolse nationale kenmerken niet wankelen in de drang naar universaliteit.” Szymanowski streefde ernaar om een nieuwe Poolse stijl te ontwikkelen voor het net onafhankelijk geworden Polen. De invloed van Stravinsky in diens transformaties van Slavische volksmuziek nam de plaats in van de invloed die Scriabin op zijn vorige werken had.

at the Finnish National Opera in 1991. Saariaho teamed up with choreographer Carolyn Carlson for the project. The ballet does not have a plot. Instead of a concrete story line the emphasis is placed on thematic imagery, doors, gates, entering new worlds and crossing waterways. The resulting music is full of mystery, intimate gestures and poetic feeling. Journeys, distance, desires and dream-like states are realized. The sixth movement **Fall** is for solo harp and electronics. In the seventh movement all seven musicians play together. Timbre is of utmost importance in a musical language that stretches harmony, color and pitch to a breaking point. There is a continual maneuvering between extremes. The sound changes gradually but inevitably. In **Aer** the strings produce sound fluctuating between pitch and noise. The flute whispers and whistles in a kind of rising bird song. The harp and harpsichord play breathtaking motives that seem to summon up the world of dreams. The sensual calm as well as the subdued sensitivity of the music invite the listener to realms of deeper awareness. It is this awareness that creates space for reflection on our relationship to the world around us.

In 1920 Karol Szymanowski wrote: “Now is the moment to build our foundation for the future...Let our music with all its Polish characteristics not falter in the impulse to achieve universality.” Szymanowski was deeply involved in the development of a new Polish style for the recently independent country of Poland. Igor Stravinsky who had adapted Slavic folk music in his work influenced Szymanowski tremendously. The composer’s previous interest in Scriabin’s post-romantic, post-impressionist style quickly waned after he composed **Śtopiewnie**. The five songs, originally for soprano and piano were written in the summer of 1921. Szymanowski chose

De eerste stap in deze richting werd gezet in de liederencyclus **Śtopiewnie**. Deze vijf liederen, oorspronkelijk voor zang en piano, componeerde Szymanowski in de zomer van 1921 op gedichten van Julian Tuwim. Hij droeg ze op aan zijn zus Stanisława Korwin-Szymanowska. Het werk verenigt nationale invloeden en volksinvloeden uit vooral de Podhale regio. De modale harmonieën de simpele melodielijnen de vitaliteit en de lyriek zijn kenmerken van deze nieuwe Poolse stijl. Het eerste lied *Śtopiewnie* (Cherrywise) is lyrisch en subtiel terwijl het tweede *Zielone słowa* (Green words) veel extraverte wendingen bevat. In het derde lied *Święty Franciszek* (St. Francis) komt de vogelzang sterk naar voren. In *Kalinowe dwory* (Red Song) maakt de componist gebruik van de uitbundige ritmes van de dansen van de bergbewoners. Het laatste lied *Wanda* is een stil en ingetogen klaaglied. In 1928 instrumenteerde Szymanowski deze cyclus.

In 1993 componeerde Kaija Saariaho het werk **Solar** voor Champ d’Action en de stad Antwerpen. **Solar** bestaat uit een harmonische grondstructuur met klankkleurstralen. Deze stralen worden telkens weer opgenomen in de oorspronkelijke grond-structuur alsof ze gebogen worden door de zwaartekracht. De beweging van deze klanken weerspiegelt de werking van de zon. Het muzikale materiaal is beperkt en dezelfde motieven worden herhaald in verschillende tempi en in verschillende combinaties van instrumenten. Aan het einde van het stuk ondergaan de registers, harmonieën, ritmes, tempi en timbres snelle en radicale veranderingen. Het stuk bevat twee elektronische keyboards waarvan de eerste belgeluiden in kwarttonen produceert. Het tweede keyboard complementeert de texturen van piano en slagwerk.

poems by Julian Tuwim and dedicated the songs to his sister Stanisława Korwin-Szymanowska. The piece incorporates elements from the folk culture of the Podhale region. Modal harmonies, simple melodic lines as well as vitality and lyricism are elements of this new Polish style. The first song *Śtopiewnie* (Cherrywise) is lyrical and subtle while the second *Zielone słowa* (Green words) has a much more extrovert character. In the third song *Święty Franciszek* (St. Francis) bird song is brought out. In *Kalinowe dwory* (Red Song) the composer makes use of the rhythms and dances of the mountaineers. The last song *Wanda* is a quiet and introvert lament. In 1928 Szymanowski made the ensemble version of the cycle.

In 1993 Kaija Saariaho wrote **Solar** for Champ d’Action and the city of Antwerp. **Solar** is built from a basic harmonic structure, which radiates elements of timbre out of itself. These rays are continually re-enfolded in the original basic structure as if they are being bent by gravity. The motion of these sounds is a musical transmutation of the processes of the sun. The musical material is limited to a small number of motives that are continually repeated in different tempi by different combinations of instruments. At the end of the piece registers, harmonies, rhythms, tempi and timbres all undergo radical changes. The two electronic keyboards play an important role. The first produces bell sounds in quarter tones and the second complements the texture of the piano and the percussion.

Vrijdag 7 oktober

20.15 › Dr Anton Philipszaal
'Aurora'

Kaija Saariaho

Grammaire des rêves

Lichtbogen

~ pauze ~

Maurice Ravel (1875-1937)

Trois poèmes de Stéphane Mallarmé

I. Soupir

II. Placet futile

III. Surgi de la croupe et du bond

Kaija Saariaho

Graal théâtre - vioolconcert

New European Ensemble

Christian Karlsen, dirigent

Petteri Iivonen, viool

Keren Motseri, sopraan

Carina Vinke, alt

Voorafgaande aan het concert om 19:00

Presentatie composities van het educatieproject

Na afloop van het concert

In gesprek met componiste Kaija Saariaho en Christian Karlsen, artistiek leider van het festival in Foyer Fonds 1818

After the concert in Foyer Fonds 1818

Post-concert discussion with composer Kaija Saariaho and Christian Karlsen artistic director of the festival

Saariaho festival | The Hague 2011

Saariaho festival | Den Haag 2011

Saariaho droeg **Grammaire des rêves**, gecomponeerd in 1988, op aan haar echtgenoot Jean-Baptiste Barrière. Het stuk is een uitwerking van de zoektocht naar de relatie tussen de menselijke stem en instrumentale klank. Inspiratie kwam uit het gedicht *Premièrement* van Paul Eluard over de structuur van dromen. Eluard omschrijft hoe het lichaam dromen beïnvloedt en hoe dromen hierdoor van richting kunnen veranderen of onderbroken kunnen worden. De structuur van de muziek belichaamt dit concept. De harp beeldt de ledematen uit die de muzikale richting bepalen. Door de simpele textuur smelten de qua klankkleur zeer uiteenlopende instrumenten samen.

Het aurora borealis, het noorderlicht, is de inspiratiebron voor **Lichtbogen**. Na een reis naar de poolcirkel schreef Saariaho: "Toen ik de bewegingen van de grote, stille lichten over de zwarte hemel zag kwamen de eerste ideeën over de vorm en taal van het stuk in mij naar boven." In **Lichtbogen** maakte Saariaho voor het eerst gebruik van elektronica in een van haar instrumentale werken. De concepten van harmonie en timbre overlappen. Met behulp van elektronica vormen klankkleurtransities tussen flageoletten en complexe multiphonics de harmonieën. **Lichtbogen** werd gebruikt voor de kunstinstallatie **Nox Borealis** van Jean Baptiste-Barrière en Kaija Saariaho waarin fraaie beelden van het noorderlicht worden getoond.

De spectrale muziek van Kaija Saariaho staat in direct verband met de Franse impressionistische werken van Maurice Ravel en Claude Debussy. Hun reis door de boventonenreeks resulteerde in de uitvinding van een nieuwe harmonische taal. Die taal wordt nu verder ontwikkeld door Kaija Saariaho. De grote Franse dichter Stéphane Mallarmé inspireerde vele componisten aan het begin van de 20e eeuw.

Saariaho dedicated **Grammaire des rêves** written in 1988 to her husband Jean-Baptiste Barrière. The piece is an exploration of the relationship between the human voice and instrumental sounds. It was inspired by the poem *Premièrement* by Paul Eluard, which is about the structure of dreams. Eluard describes how the body influences dreams and how dreams can change direction or be interrupted by physical motion. The structure of the music embodies this concept. The harp represents the physical limbs that direct the rest of the music. The simple texture enfolds the wildly different sound colors of the different instruments into a unified whole.

The aurora borealis or northern lights were the source of inspiration for the work **Lichtbogen**. After travelling to the polar circle Saariaho wrote: "When I saw the movement of those big, silent lights over the black skies the first ideas about the form and language of the piece came into my head." In **Lichtbogen** Saariaho makes use of electronic sound processing together with acoustic instruments. The musical elements of harmony and timbre overlap. The electronics fuse the timbre transitions between harmonics and complex multiphonics. These timbre changes also form the harmony. **Lichtbogen** was used for the art installation **Nox Borealis** by Jean-Baptiste Barrière and Kaija Saariaho which contains striking images of the northern lights.

Kaija Saariaho's spectral music is directly connected with the music of the French impressionists Maurice Ravel and Claude Debussy. The impressionists' journey up the overtone series resulted in the development of a new harmonic language. Today Kaija Saariaho is exploring harmonic development along the same path. The great French poet Stéphane Mallarmé inspired numerous

Zijn beroemde symbolische en dubbelzinnige gedichten zetten Debussy en Ravel op muziek. Ze kozen bij toeval voor dezelfde teksten. Debussy noemde dit "...een verschijnsel van autosuggestie dat waard was om voor te leggen aan de Academie voor Geneeskunde". De aanzet tot het componeren van de **Trois poèmes de Stéphane Mallarmé** kwam uiteindelijk van Igor Stravinsky. Ravel raakte geïnspireerd door diens *Poèmes de la lyrique japonaise* waarin Stravinsky gebruik maakte van een kamerensemblebezetting afgeleid van de bezetting van *Pierrot Lunaire* van Arnold Schönberg.

Ravel vond de klankkleurmogelijkheden van dit ensemble intrigerend. Bij de interpretatie van de teksten probeerde Ravel de gebaren in de teksten zoveel mogelijk te transponeren naar muziek (iets dat bij **Grammaire des rêves** ook voorkomt). In het eerste lied *Soupir* volgt de sopraan in haar melodische contouren de beweging van een lange zucht. In *Placet Futile* smeekt een geliefde om de aandacht van een prinses die geschilderd is op een porseleinen bord. De muziek is terughoudend, verstillend, koel en 'zilverkleurig'. In het laatste lied *Surgi de la croupe et du bond* is de poëzie ongrijpbaar. De ontwijkende harmonieën leunen tegen het bitonale aan. De textuur is dun en alleen de klokachtige octaven in de piano lijken de mist te doorbreken. Het lijkt alsof Ravel in plaats van de gedichten te willen interpreteren liever een bepaalde schoonheidszin wilde geven aan deze abstracte poëzie.

Graal théâtre is een van de beroemdste en meest uitgevoerde werken van Kaija Saariaho. Het stuk is genoemd naar een boek van Jacques Roubaud. De interpretatie van Roubaud van het oude verhaal over de zoektocht naar de heilige graal inspireerde Kaija Saariaho bij haar eigen tocht naar het geven van een persoonlijke gestalte aan de

composers at the beginning of the 20th century. Both Debussy and Ravel set his symbolic and ambiguous poems to music. The two composers even coincidentally chose the same poems. Debussy later likened this to "a phenomenon of autosuggestion worthy of presenting to the Academy of Medicine". The initial impetus to compose the **Trois poèmes de Stéphane Mallarmé** came from Igor Stravinsky. Ravel was inspired by Stravinsky's *Poèmes de la lyrique japonaise* in which Stravinsky made use of an instrumental ensemble derived from Arnold Schönberg's *Pierrot Lunaire*.

Ravel was intrigued by the possibilities of timbre and color inherent in the instrumental ensemble. In his setting of the poems Ravel attempted to transpose the gestures contained in the text into musical terms (as Kaija Saariaho does in **Grammaire des rêves**). In the first song *Soupir* the soprano's melodic line seems to produce the affect of a long sigh. In *Placet Futile* a forlorn lover begs for the attention of a princess painted onto a porcelain plate. The music is cool, muted and silvery. In the last song *Surgi de la croupe et du bond* the poetry is highly abstract. The evasive harmonies lean towards bitonality while the texture is thin. The bell-like octaves in the piano penetrate through the fog. Ravel's intention seems to be to attach a kind of aesthetic quality to these abstract poems rather than to interpret them in any literal sense.

Graal théâtre is one of Kaija Saariaho's most well known works. Jacques Roubaud's correspondingly titled book inspired the work. Roubaud's retelling of the old story of the quest for the holy grail inspired Kaija Saariaho in her own quest to rehash the old form of the violin concerto. The composer wrote of "a tension between composition of the music and the theatrical elements of a performance in which

Saariaho festival The Hague 2011

Saariaho festival Den Haag 2011

oude vorm van het vioolconcert. Ze voelde zelf "een spanning tussen het componeren van de muziek en de theatrale elementen van de uitvoering waarin de solist zowel fysiek als muzikaal een grote rol speelt". Dat Roubaud ook slaagde in zijn verhaal inspireerde Saariaho om het vioolconcert waarvan al talloze grote meesterwerken bestaan in haar eigen muzikale taal onder te brengen. Het werk is opgedragen aan Gidon Kremer en werd gecomponeerd in opdracht van de BBC en VARA Radio4 in 1994. **Graal théâtre** is een van de weinig recente werken van Saariaho met een grote bezetting zonder elektronica. Uitgangspunt was de delicate klank van de viool en de interactie tussen deze en het orkest. In 1997 bewerkte Saariaho de orkestbegeleiding voor ensemble om een intiemere blik op het stuk te werpen. Volgens de componiste "gaan de musici in de ensemble versie meer een eigen dialoog aan met de solist".

the soloist plays such a big role both musically and physically." The piece is dedicated to Gidon Kremer and was composed for the BBC and VARA Radio4 in 1994. **Graal théâtre** is one of the few large-scale works by Saariaho without electronics. The composer was interested in the "delicate sound of the violin and the interaction between the soloist and the orchestra". In 1997 Saariaho arranged the orchestral accompaniment for chamber ensemble to achieve a more intimate version of the work. The composer states that "the musicians become more involved in a dialogue with the soloist" in the ensemble version.

Zaterdag 8 oktober

12.00 › Korzo Theater

Kaija Saariaho

Sept Papillons

Spins and Spells

Cloud Trio

Studenten NJO Summer Academy
en Koninklijk Conservatorium

De lange vriendschap tussen Kaija Saariaho en cellist Anssi Karttunen heeft een groot aantal nieuwe werken voor cello opgeleverd. Het solo cellostuk **Sept Papillons** uit 2000 heeft als onderwerp de kortstondige vlinder. Het stuk bestaat uit zeven fragiele miniaturen zonder een duidelijk begin of einde. In **Spins and Spells** uit 1997 behandelt de componiste twee onderwerpen; het spinnende object dat veranderingen ondergaat en het tijdloze moment van focus op timbre en textuur. In het strijktrio **Cloud Trio** uit 2010 krijgt elk instrument een eigen rol. De viool is een echo van de nieuwe wolken (clouds) die de altviool presenteert. De cello dient als schaduw van de bovenstemmen.

Dag in de Branding

14.00 › Koninklijk

Conservatorium,
Kees van Barenzaal

Kaija Saariaho

Six Japanese Gardens voor
solo slagwerk

NoaNoa voor solofluit en elektronica

Trois rivières voor slagwerkkwartet
en elektronica

Dolce Tormento voor piccolo

Terrestre voor klein ensemble

Studenten NJO Summer Academy en
Koninklijk Conservatorium

De **Six Japanese Gardens** zijn een verzameling van Saariaho's indruk van de tuinen die ze in Kyoto zag tijdens haar verblijf in Japan in de zomer van 1993. Het werk heeft zes delen die elk een eigen blik werpen op het ritmische materiaal. De kleuren van de slagwerkinstrumenten worden verlengd in de elektronica die ook natuurgeluiden en ritueel gezang bevatten. **NoaNoa** voor solofluit en elektronica (1994) kwam voort uit de fluitpartij in het ballet **Maa**. De componiste wilde het maniërisme van het fluitspel overdrijven om ervan af te kunnen komen. **NoaNoa** is de titel van het reisboek dat Paul Gauguin bijhield tijdens zijn Tahiti reis (1891-1893). De gesproken teksten zijn van Gauguin. **Trois rivières** voor slagwerk en elektronica bestaat uit drie delen. In het eerste deel worden alle klankkleuren geïntroduceerd zonder ritmisch aspect. In het tweede deel krijgt het ritme de overhand en in het slotdeel worden motieven uit de voorgaande delen in verschillende verhoudingen tot elkaar uitgewerkt. De stemmen van de slagwerkers

worden een verlengde van de instrumenten bij het produceren van ritme en texturen. Het materiaal voor stem komt uit het gedicht *De nacht van de maan op de rivier* van de Chinese dichter Li Po (701-762). **Dolce Tormento** is gebaseerd op een sonnet van de Italiaanse dichter Petrarca (1304-1374) over hopeloze onbeantwoorde liefde. De fluitist draagt het gedicht voor tijdens het spelen. **Terrestre** voor klein ensemble is een bewerking van het tweede deel van het fluitconcert **L'aile du songe** (droomvleugel). De titels van beide werken zijn afkomstig uit gedichten van Saint-John Perse. In deze gedichten dienen vliegende vogels als metafoor voor de mysterie van het leven. Het eerste deel van **Terrestre, Oiseau dansant** omschrijft het verhaal van de Australische aboriginals waarin een virtuoos dansende vogel een hele dorp aan dansen krijgt. In het tweede deel **L'Oiseau, un satellite infirme** is de vogel een "kleine satelliet in een universele baan", aldus de dichter.

15.30 › Korzo Theater

Kaija Saariaho

Neiges voor acht celli

I. Nouages de neige

II. Étoiles de neige

III. Aiguilles de glace

IV. Fleurs de neige

Quatre instants voor sopraan
en piano

I. Attente

II. Douleur

III. Parfum de l'Instant

IV. Résonances

Amers * voor cello, ensemble
en elektronica

*Nederlandse première

New European Ensemble

Christian Karlsen, dirigent

Willem Stam, cello

Roswitha Bergmann, sopraan

Tomoko Mukaiyama, piano

Celloklas van het Koninklijk

Conservatorium o.l.v. Michel Strauss

"Toen ik aan een ensemble met acht celli dacht, dacht ik vooral aan matte en donkere texturen. Terwijl ik aan het peinzen was begonnen de eerste sneeuwvlokken van de Finse herfst uit de lucht te vallen. Door mijzelf op sneeuw te richten kwam ik op het idee om variaties over sneeuwvormen te schrijven", aldus de componiste. Het eerste deel van *Neiges*, *Nuages de neige* heeft een gelijkmatig lineaire textuur. In **Étoiles de neige** komt symmetrie naar voren, het deel ontwikkelt zich tot een climax en komt vervolgens weer terug in spiegelbeeld. In het *Aiguilles de glace*

Saariaho festival | The Hague 2011

Saariaho festival | Den Haag 2011

is er aandacht voor getokkelde noten bovenop herhaalde patronen. Het laatste deel *Fleurs de neige* is luchtig en verstillend.

Quatre instants voor sopraan en piano uit 2002 is opgedragen aan de sopraan Karita Mattila. De buitengewoon expressieve stem van Mattila inspireerde Saariaho om een werk vol contrasterende emoties te componeren. De schoonheid van **Quatre instants** zit in de prachtige natuurlijke expressie die stem en piano hebben in de muziek van Saariaho in relatie met de zinnenprikkende gedichten van Amin Malouf. In de muziek zit een bepaald soort vrijheid, die het vrouwelijk personage lijkt na te streven. De onmogelijkheid van de liefde; zelfs wanneer haar geliefde bij haar is, sluit de vrouw haar ogen om hem zich in gedachten voor te kunnen stellen. Haar naaktheid te willen tonen wanneer hij er niet is. Een constante stroom van verlangens en schuld, zonder werkelijke verlossing. In het toneel-beeld van Roswitha Bergmann zien we dat de gedroomde verlossing slechts schijn is. Zij probeert in te zoomen op een beeld van de vrouw, samen met haar minnaar. Net als zij zou willen, maar uiteindelijk valt alle beeld uiteen.

Amers is de titel van een gedichtenverzameling geschreven door Saint-John Perse (1887-1975). De gedichten hebben als hoofdthema de zee. In het Frans betekent **'Amers'** de navigatie-boeien die langs de kust worden geplaatst voor schepen. Saariaho schreef naar aanleiding hiervan een celloconcert waarin desolist als een zeeman een koers vaart door een zee van geluid. Klanken in zijn omgeving belemmeren zijn reis. Het stuk heeft drie instrumentlagen die deels onafhankelijk van elkaar functioneren; de solocellist, het instrumentaal ensemble en de elektronica. Bijzonder aan het laatste is dat de vier snaren van de cello elk een aparte amplificatie krijgen die over vier verschillende speakers wordt verspreid. Voor- en achtergrond worden naadloos met elkaar verweven. Melodieën

komen uit de textuur en vallen weer terug. In het eerste gedeelte van het werk worden de geleidelijke onderbrekingen van de vaart uitgebeeld. In het tweede gedeelte worden deze onderbrekingen steeds brutaler. De elektronica maakt gebruik van een 'zoomeffect'; er wordt ingezoomd op de interne structuur van de instrumentale geluiden.

Saariaho festival The Hague 2011

Saariaho festival Den Haag 2011

Zaterdag 8 oktober

20.15 › Koninklijk Conservatorium,
Arnold Schönbergzaal
'Homage aan Saariaho'

Martijn Padding (geb. 1956)

Kier

Kaija Saariaho

L'aile du songe

I Aérienne Prélude - Jardin des oiseaux - D'autres rives

II Terrestre Oiseau dansant - L'oiseau, un satellite infime

~ pauze ~

Diderik Wagenaar (geb. 1946)

Preludio all'infinito

Kaija Saariaho

Orion *

I. Memento mori

II. Winter Sky

III. Hunter

*Nederlandse première

Residentie Orkest

Franck Ollu, dirigent

Martine van der Loo, fluit

Voorafgaande aan het concert is er om 19.30

een concertinleiding door Kaija Saariaho en
artistiek leider Christian Karlsen.

There will be a pre-concert introduction at 19.30

by Kaija Saariaho and artistic director Christian Karlsen.

22.30 › Live elektronica improvisatie

Younes Riad

Saariaho festival The Hague 2011

Saariaho festival Den Haag 2011

Kier (2005) "Als het goed is snellen de 57 pagina's waaruit de partituur van KIER bestaat in zo'n negen minuten voorbij. Negen minuten voor een jeugdorkest; een ouverture waar alle orkestgroepen aan bod komen en doen waar jonge spelers zo goed in zijn, namelijk snel spelen! De muziek is een keten van op- en neergaande curves die door het hele orkest heen slingeren. Aanvankelijk zijn het eenduidige bewegingen maar later wordt het meer een stelsel van verschillende curves en echo's van diverse instrumentengroepen. Het enige contrast met dat orkestrale gezwier vormen de incidentele uitbraakpogingen van sommige instrumenten en de momenten waarop het orkest zich verzamelt in grote akkoorden. Dirigent Jurjen Hempel vroeg me om een compositie die als opening van het concert zou worden gespeeld. Het woord 'opening' roept twee dingen op. Allereerst zoals Jurjen het bedoelde; als een begin, als een ouverture. Maar de letterlijke betekenis van 'opening' als iets dat open is, waar een gat of een kier inzit, heeft de vorm van dit stuk en de instrumentatie meer bepaald: Muziek met gaten. In deze ouverture zitten daarom een paar kieren en daar waait wind."

Martijn Padding

Vanaf het begin van haar carrière heeft de fluit voor Kaija Saariaho een belangrijke plek ingenomen. "Ik houd van het geluid waarbij de adem altijd hoorbaar is... het timbre heeft facetten die goed passen in mijn muzikale taal." De titel van het fluitconcert **L'aile du songe** is afkomstig uit de gedichtenbundel *Oiseaux* van Saint-John Perse. In deze gedichten gaat het niet om vogelzang maar om de vliegende vogel als metafoor voor de mysterie van het leven. De twee hoofddelen van het stuk zijn *Aérienne* en *Terrestre*, twee titels van gedichten van Perse. De drie onderdelen van *Aérienne* omschrijven drie

Kier (2005) "If all goes well, the fifty seven pages of KIER will take only nine minutes to play. Nine minutes for a youth orchestra, an overture in which all the sections of the orchestra have something to contribute and can do what young musicians do so well: play fast! The music's structure is a chain of curves sliding up and down, whirling quickly through the whole orchestra. They start off as clear and simple movements and later become dense constellations of curves including echoes of various instrumental groups. The only contrasting elements to this orchestral whirling are the incidental outbursts by individual instruments and the moments where the musicians come together in large chords. Conductor Jurjen Hempel asked me to write a composition for the opening of a concert. I interpreted the word 'Opening' in two different ways, firstly as Jurjen meant it, as a beginning of something, as an overture. However 'Opening' also means something that is not closed, something with a hole in it, something that is ajar. This idea of music being ajar influenced both the form and instrumentation of the piece. That's why you will hear holes with wind blowing through them in this overture."

Martijn Padding

Since the early days of her career the flute has always held an important place in Kaija Saariaho's work. "I love the sound of the flute, in which breathing is ever present... there are aspects of timbre that fit well to my musical language." The title of the flute concerto **L'aile du songe** is derived from a book of poetry by Saint-John Perse entitled *Oiseaux*. The poems are not about bird song but rather focus on the bird in flight as a metaphor for the mysteries of life. The two main movements of the concerto *Aérienne* and *Terrestre* are also titles of poems by Perse. The three sections of *Aérienne* describe three different situations. In the *Prélude* the flute envelops the musical

verschillende situaties. In de *Prélude* neemt de fluit de ruimte in om de muziek van het orkest te genereren. In *Jardin des oiseaux* ontstaat er een interactie tussen de fluit en individuele instrumenten in het orkest. In *D'autres rives* is de fluit een soort hoogvliegende vogel waarvan de schaduw verschillende vormen inneemt, gespeeld door de strijkers. Het eerste deel van *Terrestre*, 'Oiseau dansant' omschrijft het verhaal van de Australische aboriginals waarin een virtuoos dansende vogel een hele dorp aan het dansen krijgt. In het tweede deel 'L'Oiseau, un satellite infirme' is de vogel een "kleine satelliet in een universele baan", aldus de dichter. Aan het einde van *Terrestre* komen alle voorgaande aspecten samen terwijl de klank van de fluit langzaam uitsterft. Het stuk is in 2001 geschreven voor fluitiste Camilla Hoitenga in opdracht van Festival Vlaanderen, de Finnish Broadcasting Corporation en het London Philharmonic Orchestra.

"Preludio all'Infinito" is geïnspireerd op het gedicht "L'infinito" van Giacomo Leopardi (1798-1837). Het werk is niet bedoeld als letterlijke omschrijving van het gedicht. In 'L'infinito' probeert de dichter de waarneming van het oneindige te omschrijven. In **Preludio all'Infinito** horen we snelle melodieën in de houtblazers en langzame akkoordenreeksen in de strijkers bovenop elkaar. Het resultaat daarvan zijn vloeiende passages. Deze 'scorrevole' gedeeltes worden afgewisseld met 'agitato' momenten bestaande uit grote akkoordenblokken. Een derde karakter wordt met 'largamente' aangeduid: langzame, brede melodieën in verschillende orkestrale kleuren. Het stuk is geschreven in opdracht van Asko|Schönberg en is opgedragen aan Louis Andriessen voor zijn zeventigste verjaardag." **Diderik Wagenaar**

Beelden van de nacht, dromen, mythen en

space and generates the orchestral material. In *Jardin des oiseaux* the flute interacts with individual instruments in the orchestra. In *D'autres rives* the flute is like a bird high in flight whose shadow is constantly changing shape. The first movement of *Terrestre*, 'Oiseau dansant' describes a story told by the Australian aborigines in which a virtuoso dancing bird teaches a whole village to dance. In the second movement 'L'Oiseau, un satellite infirme' the bird is like a "small satellite in a universal orbit" according to Perse. At the end of *Terrestre* earlier sections of the piece come together as the sound of the flute dies out. The piece was written in 2001 for flutist Camilla Hoitenga and was commissioned by Festival Vlaanderen, the Finnish Broadcasting Corporation and the London Philharmonic.

"Preludio all'Infinito" is inspired by the poem "L'infinito" by Giacomo Leopardi (1798-1837) but it is not intended to be a description of the substance of that poem. In "L'infinito" the poet is trying to describe the perception of infinity. In **Preludio all'Infinito** we hear fast and agile melodies in the woodwinds and slow chord progressions in the strings superimposed on each other, resulting in fluent passages. These "scorrevole" sections are alternated with "agitato" moments block chords in a string orchestra of individual string instruments, in the wind orchestra and in the group of plucked instruments. A third character is marked "largamente": slow, wide melodies in different orchestral colors. The piece was composed at the request of the Asko/Schönberg and it is dedicated to Louis Andriessen on the occasion of his 70th birthday." **Diderik Wagenaar**

Dark visions of the night, dreams, myths and mysteries are all part of Kaija Saariaho's music. In ancient Greek mythology Orion

mysteries vormen een groot onderdeel van het werk van Kaija Saariaho. In de oud Griekse mythologie was Orion een jager en de sterfelijke zoon van Poseidon, de god van de zee. Na de dood van Orion heeft oppergod Zeus hem als constellatie in de sterrenhemel weggezet. Hierdoor is Orion zowel een levend persoon als een onbeweeglijk hemels object. Saariaho heeft dit contrast uitgewerkt in het driedelig werk **Orion** dat ze in 2002 in opdracht van het Cleveland Orchestra schreef. Het eerste deel heet *Memento mori* ('gedenk te sterven') en ontwikkelt zich in een soort buitenaardse ruimte die uiteindelijk tot een orkestrale uitbarsting leidt waarbij de orgel inzet. De muziek wordt steeds opwindender en stopt abrupt. Het tweede deel *Winter Sky* omschrijft de winterse hemel met een kleurrijke piccolosolo die door andere instrumenten wordt overgenomen. Het deel is ingetogen en kalm. In het laatste deel *Hunter* komen wij de jager Orion tegen. Snelle gedeeltes worden onderbroken door korte mysterieuze momenten in een langzaam tempo. De muziek wordt steeds opwindender, sneller maar tegelijkertijd zachter. Uiteindelijk vallen de meeste instrumentengroepen weg en horen wij Orion weer in de sterrenhemel.

was the mortal son of the sea god Poseidon. After Orion's death Zeus placed him in the heavens as a constellation. This creates a duality whereby **Orion** is both a living person as well as an immovable, heavenly object. Saariaho exploits this contrast in this major three movement orchestral piece written for the Cleveland Orchestra in 2002. The first movement called 'Memento mori' ('you too must die') develops in what seems to be a kind of interstellar space. This leads to an orchestral explosion and the entrance of the organ. The music becomes more exciting and then is abruptly cut off. The second movement 'Winter Sky' is a description of the wintery heavens. A colorful piccolo solo is gradually taken over by various other instruments. The movement is calm and introvert. In the last movement 'Hunter' we encounter Orion. Fast hunting music is interrupted by mysterious moments in a slower tempo. The music gradually gains in excitement all the while becoming softer. Finally most of the instruments fade away and Orion is left up in the starry heavens.

A portrait of Kaija Saariaho, a woman with curly reddish-brown hair, wearing a black top and a colorful patterned shawl. She is looking slightly to the right with a gentle smile.

Ontmoet componiste Kaija Saariaho!

U bent na afloop van de concerten van het New European Ensemble van harte welkom in Studio III op 6 oktober en in de foyer Fonds 1818 op 7 oktober voor een gesprek en vraag en antwoordsessie met Kaija Saariaho en artistiek leider Christian Karlsen.

Op 8 oktober verzorgen Kaija Saariaho en artistiek leider Christian Karlsen een concertinleiding op het Koninklijk Conservatorium om 19:30.

Saariaho festival | The Hague 2011

Saariaho festival | Den Haag 2011

Tentoonstellingen

Experience the Northern Lights!

Video- Lichtinstallatie Disintegration

Disintegration is een Video- Lichtinstallatie ontwikkeld door Lichtkunstenaar Lorraine Haye en Visueel Media kunstenaar Merlijn van Eijk, waarin zij het ontstaan van het noorderlicht verbeelden in een ruimtelijke installatie. Een op het noorderlicht geïnspireerde beeldcompositie reflecteert, valt uitéén en herhaalt zich binnen de ruimte.

Disintegration is ontwikkeld in samenwerking met leerlingen van 11-12 jaar van de Haagse scholen 'International School of The Hague' en 'RKBS De Parkiet'. Leerlingen kregen de opdracht om beeldend werk te maken met behulp van glas, spiegels, prisma's, camera's en zaklampen. De beeldresultaten zijn met een high speed camera omgezet in een video en deze wordt geprojecteerd in de installatie.

Inspiratie voor het kunstwerk is het muziekstuk *Lichtbogen* van Kaija Saariaho. *Lichtbogen* is geïnspireerd op de spectaculaire Scandinavische noorderlichten (aurora borealis) vertaald in uiteenlopende instrumentale en elektronische klankkleuren.

**Woensdag 28 september
t/m vrijdag 14 oktober
Stadhuis Den Haag, Atrium**

Gesponsord door:
RU'58 PLASTICS BV Den Haag

Lorraine Haye (1983), lichtkunstenaar. Zij studeerde in 2010 af van de Koninklijke Kunst Academie, Den Haag, Interieurarchitectuur. In haar beeldende werk maakt zij gebruik van ruimte, omgeving en de menselijke maat.

Merlijn van Eijk (1984), mediakunstenaar. Hij studeerde in 2010 af aan de St. Joost Academie in Breda, Interactie Ontwerpen. Hij maakt voornamelijk ruimtelijke en visuele installaties.

Nox Borealis

Nox Borealis is gebaseerd op het stuk *Lichtbogen* van Kaija Saariaho. Tijdens een reis naar Lapland waar Kaija Saariaho de spectaculaire noorderlichten (aurora borealis) had gezien, schreef zij *Lichtbogen* om deze ervaring in klank weer te geven. De kunstenaar Jean-Baptiste Barrière creëerde de multimedia installatie *Nox Borealis* waarbij hij een verbinding legt tussen de beeldende muziek van Kaija Saariaho en fraaie beelden van de noorderlichten. Deze beelden worden boven het publiek geprojecteerd, dat zich voor even in een sneeuwlandschap waant waar aan de Noordse winterhemel de weidse bewegingen van het licht te zien zijn. *Nox Borealis* is een 18 minuten durende film met surround geluid.

**Woensdag 28 september
t/m zaterdag 8 oktober
Theater aan het Spui**

‘...een nieuwe generatie luisteraars...’

Saariaho festival The Hague 2011

Educatie

Saariaho festival Den Haag 2011

Om de concertervaring een nieuwe impuls te geven en zo een nieuwe generatie luisteraars te bereiken, maakt het New European Ensemble gebruik van encenering, visuele kunst en multimedia.

Een nieuwe generatie luisteraars is te vinden op scholen en het is fantastisch om met leerlingen te werken aan een muziekstijl die ze vaak onbekend is. Juist met gebruik van bovengenoemde werkvormen kan die onbekende wereld een stukje dichterbij komen. Dit resulteert vaak in prachtig nieuw werk, verrassende uitspraken en verborgen talenten. In september is het educatieve project voor het Saariaho Festival gestart met (internationale) scholen uit Den Haag, waaronder de Deutsche Internationale Schule Den Haag, The International School of The Hague en het Haags Montessori Lyceum. De leerlingen worden in dit traject meegenomen in de wereld van de Finse componiste Kaija Saariaho. Een wereld geïnspireerd door de natuur en de mens en hoe deze de natuurlijke en culturele omgeving beleeft.

Leerlingen tussen de 15 en 17 jaar gaan in drie workshops zelf composities schrijven en uitvoeren met ondersteuning van de workshopdocenten Janneke Daalderop, Nikola Tosic en Niels Vermeulen. Op 7 oktober worden deze composities ten gehore gebracht in de fonds 1818 foyer van de Philipszaal/Lucent Danstheater, iets wat u niet mag missen.

Leerlingen tussen 10 en 12 jaar ontwikkelen beeldend werk in samenwerking met de visuele kunstenaars Merlijn van Eijk en Lorraine Haye. De creaties worden verwerkt in een Video Lichtinstallatie die vanaf 28 september te bewonderen is in het Atrium van Den Haag.

Om richting te geven aan de inhoud van het educatieve onderdeel is gekozen voor het stuk **Lichtbogen** van Kaija Saariaho. Een stuk dat is geïnspireerd op de spectaculaire Scandinavische noorderlichten (aurora borealis) met uiteenlopende instrumentale en elektronische klankkleuren.

Lichtbogen is een prachtig stuk, geschreven door de inmiddels zeer gewaardeerde componiste Saariaho. Maar hoe maak je een compositie en gebruik je lichtverschijnselen als inspiratie? Wat zijn klankkleuren? En hoe kun je beeldend werk maken gebaseerd op een compositie? Een uitdaging en leerzaam traject voor een nieuwe generatie luisteraars.

Krista te Brake

Projectleider educatie
Saariaho Festival

Dirigent en artistiek leider van het Saariaho Festival **Christian Karlsen** is in 2011 uitgeroepen tot 'Haags Top Talent' van het jaar door de Gemeente Den Haag. Hij begon op vierjarige leeftijd met zijn vioolstudie. Vanaf dertienjarige leeftijd begon hij lessen te volgen bij de befaamde Finse dirigent Jorma Panula, die hem stimuleerde door te gaan met dirigeren. Een jaar later stond Christian voor het eerst voor een orkest samengesteld uit leden van het Koninklijk Philharmonisch Orkest van Stockholm. Van 2001-2004 dirigeerde hij regelmatig het Södra Latin Youth Orchestra. Andere engagementen uit zijn begintijd waren o.a. het openingsconcert van het Stockholm New Music in 2003 en het Mozart Requiem tijdens het Stockholm Muziekfestival.

Christian Karlsen volgde lessen bij John Carewe in London en nam deel aan internationale masterclasses van Hartmut Haenchen en Jorma Panula. Hij voltooide zijn studie aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij Jac van Steen en behaalde zijn masterdiploma. Daarnaast nam hij ook deel aan de Ligeti Academy waar hij hedendaagse muziek bestudeerde onder leiding van Reinbert de Leeuw en Oliver Knussen.

Hij heeft inmiddels met verschillende orkesten gewerkt zoals het Residentie Orkest, het Radio Kamerorkest, het Gelders Orkest, het Noord Nederlands Orkest, het Brabants Orkest, het Orquestra National do Porto en Amsterdam Sinfonietta. Hij assisteerde Esa-Pekka Salonen bij het Philharmonia Orchestra in London, Neeme Järvi, Reinbert de Leeuw en Jac van Steen bij de Opera in Dortmund,

de Nationale Reisopera, het Residentie Orkest en de BBC National Orchestra of Wales.

Christian Karlsen is een fervent pleitbezorger van hedendaagse muziek en heeft reeds talloze wereldpremières gedirigeerd. Hij heeft gewerkt met componisten als Karlheinz Stockhausen en Sofia Gubaidolina en ensembles als AskolSchönberg, het Nieuw Ensemble, en Theo Loevendie's Ziggurat Ensemble. In mei 2009 dirigeerde hij Groepen van Karlheinz Stockhausen, samen met Reinbert de Leeuw en Baldur Brönnimann in het Casa da Musica in Porto. Hij is mede-oprichter en muzikaal leider van het New European Ensemble waarmee hij reeds talloze concerten heeft gegeven en opnames heeft gemaakt.

Violist **Petteri Iivonen** (1987, Helsinki) wordt beschouwd als een van de beste jonge solisten uit Finland. Hij won in 2005 het Kuopio Viool Concours in Finland en won de tweede prijs en speciale prijzen bij het 10^e internationale Jean Sibelius Viool Concours. Hij is pas de tweede Fin ooit die een medaille ontving op dit concours. Petteri Iivonen studeerde bij Tuomas Haapanen aan de Sibelius Academie in Helsinki. Verdere lessen volgde hij bij zijn mentor en vriend Hagai Shaham aan de Buchmann-Mehta School of Music in Tel Aviv. Sinds zijn solodebuut op twaalfjarige leeftijd treedt Iivonen op in de belangrijkste concertzalen ter wereld. Hij speelde met de Los Angeles Philharmonic in Walt Disney Concert Hall, in het Teatro Nuovo Giovanni da Udine (Italië), Espoo Cultural Centre (Finland) en de Bovard Auditorium (Los Angeles). In 2008 gaf Iivonen samen met pianist Ryan MacEvoy McCullough het allereerste concert op de nieuwe Broad Stage in Santa Monica, Californië.

Iivonen maakte zijn debuut in Israël met het vioolconcert van Tsjaikovski met dirigent Zubin Mehta in 2010. Hij speelde ook het eerste vioolconcert van Bruch met het Israel Philharmonic Orchestra. Hij heeft vioolconcerten gespeeld met

tal van beroemde dirigenten onder wie Leif Segerstam, Paul Goodwin, Sakari Oramo, John Storgards, Lev Markiz, Ari Rasilainen, Dmitri Slobodeniouk, Jan Soderblom, Arvo Volmer, Donald Crockett, Jani Telaranta en Tuomas Haapanen. Hij speelde als solist met onder andere het Finnish Radio Symphony Orchestra, Staatsphilharmonie Rheinland-Pfalz, Orchestra Sinfonica del Friuli Venezia Giulia, Royal Chamber Orchestra of Wallonia, Helsinki Philharmonic Orchestra en de Oulu, Kuopio en Jyväskylä symfonieorkesten. Zijn eerste cd Petteri Iivonen: Art of the violin werd in 2010 uitgebracht door Yarlung Records. Iivonen speelt samen met de Canadese pianist Kevin Fitzgerald op zijn tweede cd die binnenkort wordt uitgebracht. Iivonen speelt regelmatig in televisie- en radio uitzendingen zoals bij NDR in Duitsland, KUSC in Los Angeles, WQKR in New York, Israeli Radio, YLE in Finland en RTBF in België. Hij bespeelt een Carlo Bergonzi viool uit 1732, ter beschikking gesteld door de Gyllenberg Foundation.

Sopraan **Keren Motseri** werd geboren in Ramat Gan, Israël. Zij studeerde cello bij de Thelma Yellin High School of Arts en was regelmatig betrokken bij de Jerusalem Early Music Workshop waar ze met Rainer Zipperling, Viola de Hoog en Susan Sheppard studeerde. Ze studeerde zang bij Jill Feldman, Peter Harvey en Era Giv'oni. Na een Bachelor of Science in Life Sciences cum laude te hebben afgerond aan de Universiteit van Tel Aviv verhuisde ze naar Den Haag waar ze zang studeerde aan het Koninklijk Conservatorium bij Rita Dams, Barbara Pearson en Diane Forlano. Zij heeft vervolgens haar masterdiploma behaald aan De Nieuwe Opera Academie. Keren Motseri heeft een groot en gevarieerd repertoire met muziek van de renaissance tot de 21^e eeuw. Zij treedt regelmatig in Europa en Israël op en verscheen als soliste met onder andere de Nederlandse Bach Vereniging, het Utrechts Barok Consort, het Residentie Orkest, het ASKO/Schönberg en het Israeli Chamber Orchestra. Ze werkte met gerenommeerde dirigenten onder wie Jaap van Zweden en Reinbert de Leeuw.

Saariaho festival The Hague 2011

Artiesten

Saariaho festival Den Haag 2011

Harpist **Anton Sie** (1982), winnaar van het prestigieuze ARD Musikwettbewerb, begon op zesjarige leeftijd met harplessen bij Carla Bos. Sinds september 1997 was hij student van Ernestine Stoop aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Na voltooiing van het gymnasium begon hij daar de hoofdvakstudie. Anton won diverse prijzen op nationale concoursen en internationale concoursen. Hij volgde masterclasses bij onder anderen Edward Witsenburg, Frances Kelly, Stanley Hoogland, Bart van Oort, Menno van Delft, Elizabeth Fontan-Binoche, Isabelle Moretti, Catherine Michel en Susann McDonald. Hij werkte mee aan diverse radio-, televisie- en cd-opnames. Als solist heeft hij opgetreden met o.a. het Matangi kwartet, leden van het Münchner Kammerorchester, het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Radio Sinfonie Orchester Stuttgart en Collegium Musicum Basel in zalen als de Beethovensaal te Stuttgart, de Herculesaal te München en het Concertgebouw te Amsterdam. In september 2004 haalde hij op het ARD Musikwettbewerb te München de eerste prijs en de prijs voor de beste uitvoering van het nieuw geschreven werk, Partita (II) van Holliger. Hij speelde op diverse festivals, waaronder het Bachfestival te Leipzig, het Grachtenfestival, het Mecklenburg-Vorpommernfestival en het Wereld Harp Congress te Dublin. In maart 2005 heeft hij zijn eerste solo-cd opgenomen op het label ARS Produktion. In 2006 studeerde Anton cum laude af aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Van september 2007 tot augustus 2011 was hij verbonden als soloharpist aan het Brabants Orkest. Momenteel doceert hij aan het Koninklijk Conservatorium.

De Canadees-Nederlandse cellist **Willem Stam** is geboren in Calgary (Canada) en begon zijn muzikale opleiding zowel als pianist als cellist. Gedurende zijn studie bij John Kadz in Calgary werd hij gecoacht door vele gerenommeerde cello pedagogen, waaronder Richard Aaron, Andres Diaz, Lynn Harrel, Desmond Hoebig, Hans Jenzen, Paul Katz, Ron Leonard, Lawrence Lesser en Aldo Parisot. Op 17-jarige leeftijd kwam hij naar Nederland om met de genereuze

steun van de Alberta Foundation for the Arts te gaan studeren bij Dimitri Ferschtman. In 2010 sloot hij zijn Bachelor of Music-opleiding succesvol af en momenteel vervolgt hij zijn studie in Nederland bij Dimitri Ferschtman. Daarnaast heeft hij lessen gevolgd bij Anner Bylsma, Natalia Gutman, Gary Hoffman, Reinhard Latzko, Harro Ruijsenaars, Marko Ylönen, Robert Cohen en Torleif Thedéen. Willem's eerste optreden met orkest was in Calgary in 2006 met Dvorak's celloconcert, en hij debuteerde in 2010 met de Janacek Philharmonic in Tsjechië als solist in Tchaikovsky's Rococo Variaties. Hij heeft veelvuldig opgetreden in Nederland en gaf concerten in Argentinië, Bolivia, Canada, China, Tsjechië, Duitsland, Italië, Nieuw-Zeeland, Portugal, Slowakije, Zuid-Afrika, Zweden, het Verenigd Koninkrijk en Uruguay. Zijn optredens werden uitgezonden op zowel de Canadese als Nederlandse radio en televisie. Recentelijk was hij te horen als solist in Brahms' Dubbelconcert met violist Eduardo Paredes in Rosario (Argentinië) tijdens een vijf weken durende toernee door Zuid-Amerika, mede mogelijk gemaakt door de Nederlandse ambassades in Argentinië, Bolivia en Uruguay en het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten. Als toegewijd pedagoog geeft Willem privélessen in Nederland en in het buitenland via het internet. Ook heeft hij masterclasses verzorgd in Argentinië, Bolivia en Uruguay. Willem Stam is cellist van het Ysaye Trio en het New European Ensemble. Hij bespeelt een Stefano Scarpella cello (Mantova 1918), hem ter beschikking gesteld door het Nederlands Muziek Instrumenten Fonds.

De Nederlandse alt **Carina Vinke** treedt al sinds haar negende op in binnen- en buitenland. Zij studeerde aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag waar ze in mei 2004 haar bachelor klassieke solozang behaalde. Tijdens de masteropleiding aan de Nieuwe Opera Academie studeerde Carina bij Jard van Nes. Carina behaalde in juni 2007 haar masterdiploma. Vanwege haar bijzondere, warme stemgeluid en dramatisch talent, wordt Carina in

de internationale muziekwereld beschouwd als een veelbelovend zangeres. Carina is van vele markten thuis: zij heeft zich sinds 2005 gespecialiseerd in het Spaanse liedrepertoire en werkte o.a. met Teresa Berganza en José Maria Gallardo del Rey. Als concertzangeres zingt ze oratoria, hedendaagse muziek en lied. Als operazangeres vertolkte ze onder meer Bradamante in Händels 'Alcina', Hermia in Britten's 'Midsummer Night's Dream' en Carmen in een bewerking van Peter Broek, 'La tragédie de Carmen'. Verder werkte ze mee aan diverse radio- en televisieprogramma's.

Klankregisseur **Ronald Boersen** geboren in Nederland in 1980, is actief als componist en improvisator van hedendaagse (electro-akoestische) muziek in Nederland en daarbuiten. Zijn compositie geschreven voor ensemble MAE is uitgevoerd in de Internationale Gaudemus Muziek Week 2008. Recentelijk nam blokfluitiste Terri Hron het stuk wat hij voor haar componeerde op voor haar nieuwste CD en maakte er een toernee mee door Noord-Amerika. Zijn muziek is uitgevoerd tijdens het Cadance Festival en De Haagse Hemelbestormers, en heeft in Nederland geklonken in zalen als het Muziekgebouw aan 't IJ, Steim en Korzo Theater en in het buitenland in o.a. Okno (Brussel), The Teiva (Tel-Aviv) en ZKM (Karlsruhe). Andere hoogtepunten waren o.a. concerten met **Joel Ryan**, samenwerkingen met Dganit Elyakim, workshops en lezingen over improvisatie en live-electronics op het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en tevens de presentatie van zijn werk bij de Electronic Studio Basel in Zwitserland. Ronald schreef ook de soundtrack voor een documentaire die te zien was in het Nederlands Film Festival 2005.

Ronald heeft zowel een Bachelor als masteropleiding voor compositie en live-electronics voltooid aan het Instituut voor Sonologie, bij docenten Paul Berg en Joel Ryan. Daarnaast heeft hij altviool gestudeerd aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij Liesbeth Steffens en Ferdinand Erblich. Ook studeerde hij compositie bij Martijn Padding en Yannis Kyriakides.

Topmusici uit alle hoeken van Europa richtten in 2008 het **New European Ensemble** op. Zij willen de kloof tussen nieuwe muziek en publiek overbruggen met spannende programma's en expressieve uitvoeringen van 20^e en 21^e-eeuwse kamer- en ensemblemuziek.

Het **New European Ensemble** presenteert zijn concerten op een vernieuwende manier om op deze manier te laten zien en horen dat nieuwe muziek maatschappelijk relevant is. Het ensemble bestaat uit jonge solisten, kamermusici en aanvoerders van orkesten, die nieuwe paden willen inslaan en samenwerken met een nieuwe generatie jonge componisten. Het ensemble bestaat uit een vaste kern van dertien musici en nodigd regelmatig gastspelers uit om de bezetting uit te breiden. Sinds zijn oprichting in 2008 heeft het ensemble zijn opwachting gemaakt in verschillende vooraanstaande concertzalen in Nederland, waaronder het Muziekgebouw aan 't IJ (Amsterdam), De Doelen (Rotterdam) en de Dr Anton Philipszaal (Den Haag). In 2010 zette het ensemble een samenwerking op met Amnesty International voor een uitvoering van Hans Werner Henze's 'Voices' rondom de actualiteit van het belang van mensenrechten. Ook heeft het New European Ensemble een festival

gepresenteerd rondom de muziek van Arnold Schönberg en was het te horen op het openingsconcert van het Antillen Festival.

Het ensemble was te beluisteren in talloze radio-uitzendingen, zowel in Nederland als daarbuiten. New European Ensemble opende zijn seizoen 2010-2011 in Schouburg Orpheus (Apeldoorn) met de muziektheaterproductie 'Moonstruck Intoxication' in samenwerking met New Opera Amsterdam. In oktober maakte het ensemble een tournee langs de belangrijkste steden in Zweden, beginnend in Västerås Concert Hall en gevolgd door concerten in Stockholm, Göteborg en een optreden bij het Connect Festival in Malmö. New European Ensemble was afgelopen seizoen 'ensemble in residence' bij het nieuwe White Crow Music Festival in Leiden (NL). In juni 2011 maakte het ensemble een tournee door het Verenigd Koninkrijk. Binnenkort brengt het ensemble zijn eerste CD uit met werken van Arnold Schönberg. In september 2010 werd Benjamin Staern benoemd als eerste composer in residence.

Musici

Felicia van den End, Noemi Györi, fluit
Christopher Bouwman, hobo
James Meldrum, klarinet
Ryenne Hofman, klarinet/basklarinet
Amy Harman, fagot

Vladimir Vasovic, Margreet Mulder, hoom
Senne La Mela, trompet
Christopher Day, trombone
Dani Sanchez Marcos, tuba
Anton Sie, Gwyneth Wentink, harp
José 'Pepe' Garcia, Diego Espinosa, slagwerk
Hanna Shybayeva, Christopher Devine, piano/keyboards/celesta/klavecimbel

Rada Ovcharova, Daniel Migdal, viool
Emlyn Stam, Karsten Kleijer, altviool
Tomas Djupsjöbacka, cello
Quirijn van Regteren Altena, bas

Elektronica: Ronald Boersen m.m.v. studenten afdeling Sonologie van het Koninklijk Conservatorium.

Het **Residentie Orkest** bestaat ruim honderd jaar. Sinds zijn eerste concert in 1904 heeft het orkest zich ontwikkeld tot een van de grote, gerenommeerde symfonieorkesten van Nederland. In de beginjaren stond het Residentie Orkest onder leiding van oprichter Dr. Henri Viotta. Al snel was het orkest een pleisterplaats voor componisten als Richard Strauss, Igor Stravinsky, Max Reger, Maurice Ravel, Paul Hindemith en Vincent d'Indy. Als gastdirigenten traden onder anderen Arturo Toscanini, Bruno Walter, Leonard Bernstein en Hans Knappertsbusch op.

Na de Tweede Wereldoorlog werd Willem van Otterloo aangesteld. Hij was chef-dirigent van het Residentie Orkest van 1949 tot 1973 en bouwde een bijzondere reputatie op door de hoge speelkwaliteit te koppelen aan een avontuurlijke programmering. Na Van Otterloo voerden achtereenvolgens Jean Martinon, Ferdinand Leitner, Hans Vonk, Evgenii Svetlanov, Jaap van Zweden en Neeme Järvi het orkest aan als chef-dirigent.

Dirigent **Franck Ollu** wordt internationaal erkend als deskundige op het gebied van hedendaagse muziek en opera. Hij werkt al jaren met Ensemble Modern en is artistiek leider van het Zweedse ensemble "KammarensembleN" in Stockholm. Recentelijk dirigeerde hij bij het London Sinfonietta, Covent Garden, Salzburger Festspiele en Le Théâtre des Champs-Élysées. Ollu werkt vaak met vooraanstaande componisten als George Benjamin, Pascal Dusapin, Helmut Lachenmann, Heiner Goebbels, Brian Ferneyhough en Wolfgang Rihm. Verder dirigeerde Ollu bij de Philharmonia Orchestra, Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Orquesta Nacional d'España, Orchestre National de Lyon, Helsinki Philharmonic en BBC Scottish Symphony Orchestra. Franck Ollu werd in La Rochelle, Frankrijk geboren en studeerde in Parijs.

Martine van der Loo (1963) studeerde fluit bij Abbie de Quant aan het Utrechts conservatorium, waar zij het solodiploma met onderscheiding behaalde. Martine is haar carrière al tijdens haar studie begonnen als eerste fluitiste bij het Nederlands Kamerorkest. Gedurende acht jaar is ze solofluitiste geweest bij het Radio Symfonie Orkest en sinds 1995 is ze solofluitiste bij het Residentie Orkest in Den Haag. Daarnaast is Martine van der Loo psycholoog, gezondheidspsycholoog en cognitief gedragstherapeut i.o. Ze heeft zich gespecialiseerd in de mentale begeleiding van professionele musici, conservatoriumstudenten en gevorderde. Ze heeft haar eigen 'Praktijk voor musici' in Den Haag.

Het **Koninklijk Conservatorium** is het oudste conservatorium van Nederland, een muziekinstituut dat al decennia lang garant staat voor topkwaliteit, waaraan internationale topmusici zijn verbonden als docent en waar traditie en ambacht onlosmakelijk zijn verweven met experiment en vernieuwing. Primaire doelstelling van het Koninklijk Conservatorium is jonge talenten de hoogste artistieke, ambachtelijke

en veelzijdigheid bij te brengen om te kunnen functioneren in de veeleisende en voortdurend veranderende beroepsomgeving van vandaag de dag.

Het **NJO**, de Nederlandse Orkest- en Ensemble-Academie, stelt al meer dan etalenteerde toekomstige beroepsmusici in de gelegenheid zich onder leiding van hooggekwalificeerde coaches en dirigenten te bekwamen in samenspel. De projecten die door het NJO worden georganiseerd vormen een onmisbare aanvulling op het muziekvakonderwijs. Nationaal en internationaal heeft het NJO de reputatie concerten te verzorgen op het allerhoogste niveau. Het NJO wordt regelmatig uitgenodigd op te treden in de abonnementsreizen van de professionele orkesten en in de belangrijkste concertzalen in binnen- en buitenland. Daarnaast organiseert het NJO elke zomer een eigen festival in Gelderland.

De Franse cellist **Michel Strauss** studeerde bij Paul Tortelier, Maurice Godron en Aldo Parisot. Hij is hoofdvakdocent cello aan het Conservatoire National Supérieur de Paris sinds 1987. Hij doceerde in heel Europa en in de VS en Azië. Hij was solocellist van het Nouvel Orchestre Philharmonique de Radio France en heeft ook als solist opgetreden met talloze orkesten in Frankrijk en daarbuiten. Hij werkte met componisten onder wie Henri Dutilleux, Krzysztof Penderecki, Luciano Berio en Sofia Gubaidulina. Hij speelde kamermuziek met Claude Frank, Ivry Gitlis, Joseph Silverstein en Sándor Végh.

De sopraan en theatermaakster **Roswitha Bergmann** begon haar zangopleiding tijdens haar carrière als actrice en popzangeres. Zij studeerde af aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Tijdens de Operadagen Rotterdam en in de Singel in Antwerpen zong zij Woman in Prayer of the Heart van John Tavener samen met het Mondriaan Kwartet. Ook was ze te horen in de kameropera Elektra

op muziek van Joachim Braxks, welke zij uitvoerde met Slagwerkgroep Den Haag in combinatie met Erwartung van Schönberg onder andere tijdens het Kameropera Festival in Zwolle en de Operadagen Rotterdam. Pierre Audi regisseerde haar in Scenen Aus Wozzeck. In het Muziekgebouw aan het IJ in Amsterdam zong zij onder meer Pierrot Lunaire van Schönberg, in samenwerking met leden van het Koninklijk Concertgebouw Orkest, de Maeterlinck-lieder van Zemlinski en Erwartung van Schönberg met het Asko/Schoenberg o.l.v. Reinbert De Leeuw, Isolde, in delen uit Tristan und Isolde van Richard Wagner met leden van het Koninklijk Concertgebouw Orkest. Roswitha Bergmann is artistiek leider van Stichting WOLF.

Tomoko Mukaiyama won in 1991 de Gaudeamus concours-prijs. Zij speelde met onder andere Ensemble Modern, London Sinfonietta, Ensemble Intercontemporain en het Koninklijk Concertgebouw Orkest. Zij werkte samen met filmmakers, ontwerpers, architecten, dansers en fotografen onder wie Ian Kerkhof, Marina Abramović, MERZBOW, Kim Ito en Jiri Kylián. Naast haar carrière als concertpianiste is zij visueel kunstenaar. Haar werken werden in Haarlem, Tokyo, Hokkaido, Toronto en Amsterdam opgevoerd.

Het Haagse Festival **Dag in de Branding** laat horen en zien hoe rijk en vitaal de wereld van de nieuwe muziek is. Het festival is een initiatief van de Johan Wagenaar Stichting. Het vindt vier keer per jaar plaats op diverse, vaak ongewone locaties in Den Haag en wordt altijd op een zaterdag gehouden. Instellingen als het Korzo theater, Paard van Troje, Theater aan het Spui, het Koninklijk Conservatorium, Theater De Regentes, TAG en het Residentie Orkest leveren bijdragen aan het festival. Deze samenwerkende partijen stellen programma's op die een mix vormen van eigen programmering en bijzondere projecten met een uniek festivalkarakter. De slotdag van het Saariaho Festival Den Haag op zaterdag 8 oktober valt samen met de 21ste editie van Dag in de Branding. www.dagindebranding.nl

Support New European Ensemble

Geacht publiek,

Het in 2008 opgerichte New European Ensemble, initiator van het Saariaho Festival, is een jong ensemble, dat in zijn korte bestaan een groot aantal succesvolle producties en tournees heeft mogen maken.

Bij deze willen we uw aandacht voor het volgende vragen:

Het ensemble heeft cultureel ondernemerschap hoog op zijn agenda staan. Voorbeelden hiervan zijn het organiseren van een internet-loterij in Engeland en een fondsenwerving diner op de Wattersham Airfield.

Toch kan het ensemble, naast de steun van gemeente en fondsen, niet zonder individuele donateurs om onze projecten, artistieke ontwikkeling en educatieve activiteiten te realiseren.

Ondernemen vraagt om investeringen en die doen we, maar we kunnen uw hulp daar erg goed bij gebruiken.

Vanaf € 30,- per jaar bent u 'vriend' en wordt uw naam, indien u dat wenst, vermeld op onze website onder 'vrienden'.

Vanaf € 70,- per jaar bent u 'supporter' en wordt u, indien u dat wenst, als zodanig vermeld op onze website.

Wanneer u een bijdrage van meer dan € 250,- per jaar doet, wordt u, indien u dat wenst, vermeld als 'benefactor'. Daarnaast kunt u er voor kiezen op al onze gedrukte programma's vermeld te worden.

Leer het New European Ensemble van binnenuit kennen door een 'stoel of bureau' van het ensemble te sponsoren. Een jaar lang sponsort u de betreffende musicus of medewerker.

- *Volg de ontwikkelingen en ervaringen van de musicus of medewerker door het ontvangen van persoonlijke mail.*
- *Uw naam wordt vermeld op de website, programma's en publiciteitsmateriaal*
- *U heeft toegang tot een repetitie van het ensemble*

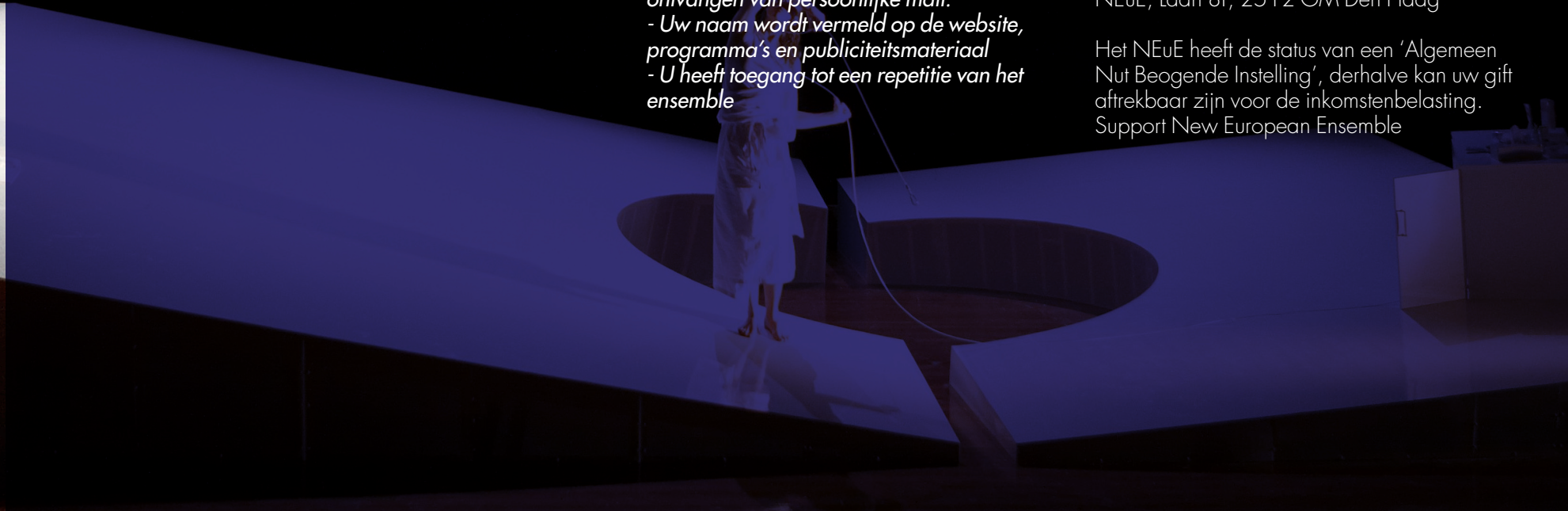
Wilt u onze ontwikkeling steunen en bent u geïnteresseerd in een van deze mogelijkheden? Dan kunt u een mail sturen met uw gegevens naar support@neweuropeanensemble.com

Alle donateurs worden op de hoogte gesteld van speciale kortingsacties op kaarten en merchandise via de nieuwsbrief van het ensemble.

Voor bedrijven hebben wij aantrekkelijke sponsorpakketten. Deze bevatten, naast vermelding van uw logo op al onze uitingen, exclusieve concerten of bijvoorbeeld een speciale ontvangst voor uw relaties bij een van onze concerten. Graag denken we met u mee om op een creatieve manier tot een samenwerking te komen. Wanneer u interesse heeft ons te steunen, kunt u een mail sturen naar support@neweuropeanensemble.com.

Nog niet op de digitale snelweg? Uw gegevens kunt u sturen naar NEuE, Laan 8F, 2512 GM Den Haag

Het NEuE heeft de status van een 'Algemeen Nut Beogende Instelling', derhalve kan uw gift aftrekbaar zijn voor de inkomstenbelasting. Support New European Ensemble

'Many thanks ...

Medewerkers Saariaho Festival Den Haag

Projectleider **Jolanda de Heus** studeerde sonologie en slagwerk aan de conservatoria van Den Haag en Rotterdam. Jolanda heeft haar eigen productiebedrijf Heus Management met als specialisatie ensembles en nieuwe muziek.

Ze werkte als productieleider voor o.a. het Nieuw Ensemble, Festival Dag in de Branding, Muziektheater Hollands Diep, Vocaal AB Nederland en het Schönberg Ensemble. Interculturele projecten, educatie en kunst&zaken genieten haar bijzondere belangstelling. Eind 1998 richtte ze Slagwerkgroep STOK op voor educatief muziektheater en was hierin 7 jaar actief als slagwerker en organisator. Cont'Raast, een projectensemble met slagwerk en fluit, bestaat sinds 2000. Jolanda speelt ruim 15 jaar nieuwe muziek voor gamelan.

Zakelijk leider van Dag in de Branding **Caroline Bakker** is directeur van de Johan Wagenaar Stichting in Den Haag. De stichting reikt de muziekprijzen van de Gemeente Den Haag uit en ontwikkelt activiteiten op het gebied van hedendaagse muziek. Caroline heeft namens de stichting sinds 2006 de leiding over Dag in de Branding, het Haagse Festival voor Nieuwe Muziek. Caroline studeerde Klassieke Taal- en Letterkunde en Culturele Studies aan de Universiteit van Amsterdam. Zij werkte als productieleider voor o.a. het Nieuw Ensemble en organiseerde seminars voor de Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA). Naast haar werk voor Dag in de Branding is Caroline ook voorzitter van Toonkunstkoor Amsterdam.

Publiciteitsmedewerker **Marleen Leroy** werkt sinds 2006 bij het Koninklijk Conservatorium in Den Haag als Hoofd Communicatie. Na haar studie Vrijtijdskunde in Rotterdam werkte ze zes jaar als evenementencoördinator bij een bedrijf dan in Europa zand-, sneeuw- en ijssculptuurevenementen organiseerde. Interesse in het communicatievak zorgde ervoor dat ze een tweede studie, Communicatie volgde en het 'organiseren' maakte plaats voor 'communiceren'. De voorliefde voor de kunstsector is altijd gebleven en naast het Koninklijk Conservatorium werkt Marleen nu ook op projectmatige basis voor diverse opdrachtgevers uit de kunsten en cultuursector.

Krista te Brake projectleider educatie. Na haar studie eventmanagement aan de NHTV in Breda, met als specialisatie kunst en cultuur, vestigde Krista zich in Den Haag. Bij de Philipszaal-Lucent Danstheater leidde ze vier jaar de afdeling educatie. Daarnaast regelde ze bij Stroom Den Haag tijdelijk woonateliers voor kunstenaars en kunststudenten. In haar loopbaan heeft de passie voor organiseren zich ontwikkeld en daarom startte ze in 2010 haar eigen onderneming. Krista richt zich op projectleiding, productie en educatie en heeft als werkgebieden vooralsnog theater, dans, muziek, film, beeldende kunst en cross-over. Opdrachtgevers zijn onder andere Next Nature Network (productie Nano Supermarkt), Mobiel Projectbureau OpTrek (Productie CityCamp Castricum), Filmhuis Den Haag (educatie) en Nederlands Dans Theater / Culturalis (projectleiding Allehaagse).

... to everyone who made

this festival possible especially

Kaija Saariaho, Jean-Baptiste Barrière, Wiebke Busch, Wim Vos, Renee Jonker, Jutta Jaakkola, Heli Lampi, Sirpa Hietanen, Kalle Jämsen, Klaus Korhonen, Auli Snijders, Niels Veenhuizen, Janneke Slokkers, Ronald Vermeulen, Henk van der Meulen, Susanne van Els, Caroline Bakker, Corné Ran, Saskia Kriekhaus, Jolanda de Heus, Marleen Leroy, Krista te Brake

Colofon programmaboek

Hoofdredactie en teksten Emlyn Stam

Redactie Marleen Leroy, Anton Sie

Ontwerp Kok Pistolet

Fotografie Sarah Wijzenbeek, Ronald Boersen

Colofon

Saariaho festival The Hague 2011

Saariaho festival Den Haag 2011

Partners

Klassiek aan het
SPUIPLEIN

èsG société Gavignières

Sponsors

FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL

EMBASSY OF FINLAND
THE HAGUE

M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting,
Van Den Berch Van Heemstede Stichting,
Van Ommeren-De Voogt Stichting
Stichting Venancio